

MATERIŁY
**XIV MIĘDZYNARODOWEJ NAUKOWI-
PRAKTYCZNEJ KONFERENCJI**

**WYKSZTAŁCENIE I NAUKA BEZ
GRANIC - 2018**

07 -15 grudnia 2018 roku

Volume 9
Ekonomiczne nauki

Przemysł
Nauka i studia
2018

Adres wydawcy i redakcji:

37-700 Przemyśl ,
ul. Łukasińskiego 7

Materialy XIV Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji ,
«Wykształcenie i nauka bez granic - 2018» , Volume 9 Przemyśl: Nauka i
studia -88 s.

Zespół redakcyjny:

dr hab. Jerzy Ciborowski (redaktor prowadzący),

mgr inż. Dorota

Michałowska, mgr inż. Elżbieta Zawadzki,

Andrzej Smoluk, Mieczysław

Luty, mgr inż. Andrzej Leśniak,

Katarzyna Szuszkiewicz.

**Materialy XIV Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji ,
«Wykształcenie i nauka bez granic - 2018» , 07 -15 grudnia 2018 roku
po sekcjach: Ekonomiczne nauki.**

e-mail: praha@rusnauka.com

Cena 54,90 zł (w tym VAT 23%)

ISBN 978-966-8736-05-6

© Kolektyw autorów , 2018

© Nauka i studia, 2018

EKONOMICZNE NAUKI

Ekonomia przedsiębiorstwa

К.э.н.Темирова Ж.Ж., Онгарова Г., студент Ереген М.М.
Университет «Мирас», ЮКГПУ, Шымкент

ПРОБЛЕМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ОТЕЧЕСТВЕННОГО РЫНКА ПРОДОВОЛЬСТВЕННЫХ ТОВАРОВ

Обеспечение экономической безопасности отечественного рынка продовольственных товаров занимает важное место в общей экономической

политике любого государства и влияет на такие важные показатели как уровень жизни населения. По определению Комитета по всемирной продовольственной безопасности - продовольственная безопасность это физический и экономический доступ к достаточному количеству безопасной и питательной пищи, позволяющей удовлетворить их пищевые потребности для ведения активного и здорового образа жизни. Государство должно служить основой социальной стабильности, которая обеспечивает существование самого государства. В связи с этим необходимо исключить зависимость страны от импортных поставок, обеспечить развитие собственного производства продуктов питания; создание сбалансированной структуры экспорта и импорта, а также резервных запасов для стабилизации продовольственного обеспечения.

Несмотря на то, что решение данной проблемы в разных государствах имеет свои национальные особенности, общим является положение о поддержке и обеспечении необходимого уровня продовольственного снабжения населения в объемах, гарантирующих устойчивое экономическое развитие и социально-политическую стабильность в обществе.

Для решения проблемы можно выделить следующие важные моменты:

для обеспечения продовольственной независимости, государство должно производить достаточное количество продуктов питания для населения;

для обеспечения экономической доступности продовольственных товаров для населения, которая тесно связана со снижением уровня бедности, необходимо изменение цен на продовольственные товары, которое оказывает

влияние на покупательную способность населения, а рост уровня жизни определяет доступность продовольственных товаров.

Состояние продовольственной безопасности Республики Казахстан нельзя полностью назвать удовлетворительным, так как ситуация в АПК, который призван обеспечивать продовольственную безопасность страны, последние 20 лет сложная и не во всем однозначная. Аграрный сектор формирует вектор движения любой национальной продовольственной системы к идеальному состоянию.

Анализ показывает, что обеспеченность населения республики необходимым уровнем производства по основным видам продуктов питания самообеспечена: по пшенице, рису, картофелю, овощам и бахчевым, мясу, молоку, яйцу обеспеченность выше порогового уровня потребления, рассчитанного по национальным стандартам. По сахару, мясу баранины и птицы, рыбе и масличным культурам фактическое производство не в полной мере обеспечивает пороговый уровень потребления на указанные виды продукции.

В целом в 2016 г. производство продуктов по сравнению с 2015 г. увеличивается: по зерну — на 3,2 млн тонн, мясу и мясопродуктам — на 1,2 млн тонн, яйцу и яйцепродуктам — на 0,3 млрд шт., овощебахчевым — на 0,2 млн тонн, картофелю — на 0,3 млн тонн, растительному маслу — на 3,7 тыс. тонн.

В Казахстане имеются все возможности для реализации резервов, направленных на увеличение объемов производства пищевой продукции более высокого качества. Это прежде всего, широкое внедрение в производство достижений НТП. Для большинства предприятий важной задачей является сотрудничество с мировыми производителями, которое возможно на основе их инновационного развития. Практика сотрудничества казахстанских компаний с зарубежными партнерами показывает, что чем дальше они продвинулись по пути понимания проблем и преимущества выхода на мировой рынок, тем более устойчивым является их финансовое и экономическое положение.

Если рассматривать структуру товарооборота, то можно отметить, что преобладает импорт товаров перед экспортом за все анализируемых периоды. В стране наблюдается значительная дифференциация доходов населения, поэтому проводить анализ доступности продовольствия по усредненным данным неэффективно.

Продовольственная безопасность страны обеспечивается в том случае, если в ней производится порядка 80% потребляемого продовольствия, или же в том случае, когда страна специализируется на производстве того или иного вида продовольствия, экспорт которого позволяет ей получать положительное сальдо внешнеторгового баланса по продовольствию.

За счет совершенствования технологий, изменения структуры организаций, занятых в растениеводстве, Казахстан мог бы упрочить свое положение в азиатском регионе. Актуальность развития сферы производства агропромышленного производства для Казахстана высока как никогда.

Мощности мукомольных предприятий РК позволяют перерабатывать около 40 % производимого в стране зерна, и Казахстан может экспортировать продукты его переработки. В 2010 г. Казахстан занимал третье место в мире по экспорту муки. По экспорту муки на душу населения Казахстан занимает 1 место в мире. В последние годы на экспорт муки приходится более 20 % от общего объема производства. Перспективным направлением для экспорта казахстанской пшеницы становится Китай, страны ЕС и Ближнего Востока.

В Республике Казахстан производство мяса традиционно считалось одним из основных и приоритетных направлений в сельском хозяйстве. Объемы производства мяса в убойном весе за последние 5 лет в целом по РК имеют тенденцию к росту. В настоящее время состояние мясоперерабатывающей отрасли является относительно стабильным. Имеется значительный потенциал для дальнейшего развития. Однако у небольших предприятий преобладает производство по устаревшим технологиям на старом оборудовании. Такие предприятия не могут обеспечить качественное выполнение работ по безотходной и глубокой переработке мясного сырья. Коэффициент фактического использования мощностей мясоперерабатывающих предприятий по РК в 2016 г. составлял не более 15 %, по переработке мяса и субпродуктов — 12,2 %. Молочная отрасль промышленности в РК всегда была одной из крупных, на долю которой приходилось более 20 % валового национального дохода. Предприятиями молочной промышленности до 1991 г. перерабатывалось более 60 % молока. В настоящее время наблюдается тенденция к росту потребления молочных продуктов. Потребление на душу населения молока и молочных продуктов за последние 3 года увеличилось с 356 кг до 421 кг. Недостаток производства отечественных молочных продуктов при растущем рынке

восполняется также за счет импорта. Таким образом, анализ рынка мясомолочной продукции позволяет сделать вывод о том, что продовольственная безопасность по данным видам продукции недостаточно обеспечена, для обеспечения продовольственной безопасности необходимо государственная поддержка отечественных товаропроизводителей, способных производить конкурентоспособную продукцию; проведение политики по снижению импорта продовольственной продукции и повышению объемов её производства в Республике Казахстан; инновационное обновление материально-технической базы.

Литература

1. Мухтарова К.С. Государственное управление экономической безопасностью в Республике Казахстан: учебник. Алматы, 2014.
2. Данные Комитета по статистике Республики Казахстан. Режим доступа: gov.kz
3. Қазақстан және оның өңірлерінің өнеркәсібі 2011-2015жж. ҚР статистикалық Агенттігі www.stat.kz, Астана, 2015
4. Таршилова Л.С. Устойчивое развитие агропромышленного комплекса как основа продовольственной безопасности региона //АльПари. - 2012. № 1–2.

Ph.D. Ryzhakov D.A., post-graduate students: Loktionova Y.F., Koval T.S.

Kiev National University of Construction and Architecture, Ukraine

DIAGNOSTICS OF TRENDS AND RISK FACTORS OF THE EXECUTING ENTERPRISE IN THE ASSESSMENT OF VALUE IDENTIFICATION: PROBLEM STATEMENT, FORMALIZATION MODELS AND SOFTWARE PRODUCTS

The aim of the work is to develop an updated methodological approach of using value-oriented management in preparing construction projects and building, on the basis of such an approach, a multi-component applied toolkit for building a portfolio of construction projects. Sharing the updated approach and use of tools in construction to ensure proper formalization of the process of directing the efforts of top management to the rising cost of capital (property) of the company-developer as a participant in the construction and investment process.

To achieve this goal, the research objectives are defined according to the following list:

1) to monitor the process-contextual evolution of the concepts of "value-oriented management" in the aspect of further application to the needs of the developer company;

2) to analyze the existing methodological approaches and the practice of applying value-based management to the management of enterprises, determine the necessary trajectory and content of adaptation of these approaches to the needs of development companies as performers of construction projects in the project portfolio;

3) on the basis of VBM, determine the basic principles, content, leading components and methodological and analytical outline of the applied toolkit, which should be the basis for the developer to form a portfolio of construction projects and their subsequent implementation.

The task of this component is the formation of a rational version of the budget-resource and calendar program for the implementation of the developer's project portfolio, which provided a compromise agreement on the economic interests of the stakeholders and at the same time provided maximum for the individual criteria for the developer's activity as the lead executor

In the practical activity of enterprises, the relevance of meta-information tasks is growing, where information arrays and flows in systems act as data. The basis of the risk management software is the data on the work of the management system of the construction organization as a whole and its structural divisions. Thus, when developing software products aimed at solving problems in the field of risk management, first of all, the following are analyzed: - objects of the system and their interrelations; - the direction and nature of the flow of information exchanged between these objects; - operations performed on information flows. Domestic and foreign practical experience confirms that the role of the automated risk management system in the building management information system is constantly growing.

The proposed module “1C: Risk Management” is developed on the basis of the platform “1C: Enterprise” and is based on the general scheme of the application. Thus, the key architectural and technological software solutions, which include a three-tier architecture, a model of interaction between components, user authentication and authorization, are offered to IT professionals in a ready-made form. The “1C: Risk Management” module is created as a metadata structure, the code is written, if necessary, in certain parts of the application in order to override the standard behavior using algorithms, for example, calculating possible damage from risk. That is, the “1C: Risk Management” module has the structure of a software system in the form of a set of various artifacts. Creating a software solution in a subject-oriented development environment based on metadata is most effective due to the fact that their structure is precisely focused on the complex of risk-minimized management tasks.

Новосельцева А.І.

Студентка 2 курсу магістратури, факультета МІМ

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

Анотація. У сучасних умовах господарювання проблеми, пов'язані з управлінням розвитком підприємства, набули особливої актуальності. Зовнішніми спонукальними мотивами стали загальносвітові процеси, зокрема тенденції до глобалізації та корпоратизації світової економіки.

Аннотация. В современных условиях хозяйствования проблемы, связанные с управлением развитием предприятия, приобрели особую актуальность. Внешними побудительными мотивами стали общемировые процессы, в частности тенденции к глобализации и корпоратизации мировой экономики.

Anotation. In modern conditions of management, the problems associated with the management of the development of the enterprise, acquired special urgency. Worldwide processes, in particular the tendencies towards globalization and corporatization of the world economy, became the external motivating motives..

Ключові слова: розвиток, управління, підприємництво, принципи, ефективність.

Управління розвитком підприємства є одним із напрямів його звичайної діяльності та при цьому необхідною й обов'язковою умовою, що забезпечує його цілісність та стійкість як виробничої системи. Будучи самостійним видом діяльності, що реалізується в межах звичайної діяльності виробничого підприємства, управління торкається решти напрямів його діяльності, забезпечуючи тим самим як можливість їхнього безпосереднього здійснення, так і сумісну узгодженість у реалізації загальної мети діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій .Управління підприємством узагалі та його розвитком зокрема є багатогранною науковою категорією, дослідженню якої присвячено роботи багатьох науковців. Серед них слід відзначити таких дослідників, як А. Большаков [1], І. Герчикова [2], Б. Зельдович [3], Р. Казначевська, І. Чуєв, О. Матросова [4], І. Кононова [5],

С. Михайлов [6], З. Румянцева, М. Саломатін, Р. Акбердін [7] тощо. У роботах цих науковців досліджуються теоретичні та практичні аспекти управління розвитком, що носять комплексний характер.

Метою статті є вивчення особливостей суб'єктів підприємництва та їх урахуванні під час розроблення методичного підходу до управління розвитком цих суб'єктів господарювання.

Ключова роль управління полягає у мобілізації ресурсів підприємства на здійснення окремих видів діяльності й відповідних процесів, а також у підтримці балансу між ними. Будь-яке підприємство на сучасному етапі функціонування може бути розглянуто як об'єднання двох пов'язаних між собою підсистем: керуючої та керованої. Керуюча підсистема (суб'єкт управління) здійснює управлінський вплив на керовану підсистему (об'єкт управління): виробничий персонал, обладнання, сировину, технології тощо [7].

Отже, цілеспрямований вплив керуючої системи на керовану для забезпечення процесу переходу від поточного стану підприємства до кращого (досконалішого) порівняно з попереднім станом, відповідно до поставлених цілей, являє собою основу управління розвитком підприємства. Іншими словами, управління розвитком підприємства має на меті переміщення системи з одного стану в інший, із новими якісними характеристиками.

Будь-яке управління повинно базуватися на встановлених принципах, оскільки лише їх дотримання дає змогу створити ефективну та оптимальну структуру взаємодії окремих елементів управління. Важливість значення принципів управління полягає у тому, що з їх допомогою керуюча система встановлює правила поведінки, обов'язкові для всіх підпорядкованих їй суб'єктів.

Найбільш доцільними принципами управління розвитком суб'єкта підприємництва в умовах постійних трансформацій є такі: принцип гнучкості (адаптивності), принцип комплексності, принцип оптимальності, принцип ефективності, принцип результативності. Означені принципи визначено як базові принципи управління розвитком суб'єкта підприємництва, оскільки вони за своєю сутністю повністю описують основні вимоги до управління розвитком та повною мірою відповідають базовим потребам його здійснення, ґрунтуючись на теорії розвитку та теорії управління [2].

У ході дослідження розглянуто процес управління розвитком суб'єктів підприємництва. Встановлено, що цей процес має підпорядковуватися певним принципам, перелік яких запропоновано розподілити на базові. За результатами дослідження існуючих методологічних підходів до управління розвитком підприємства визначено, що найбільш ефективним для вирішення проблем управління розвитком суб'єкта підприємства є використання сучасних концепцій менеджменту.

Використана література

1. Большаков А.С. Менеджмент : [учеб. пособ.] / А.С. Большаков. –2015. – 160 с.
2. Герчикова И.Н. Менеджмент : [учебник] / И.Н. Герчикова ; 4-е изд., перераб. и доп. – М. : Банки и биржи : ЮНИТИ, 2014. – 512 с.
3. Зельдович Б.З. Менеджмент : [учебник] / Б.З. Зельдович. – М. : Экзамен, 2013. – 591 с. 5. Економіка підприємства: Структурно-логічний навч. посібник / За ред. С.Ф. Покропивного. – К. : КНЕУ, 2015. – 457 с.
4. Казначевская Г.Б. Менеджмент : [учеб. пособ. для студ. вузов] / Г.Б. Казначевская, И.Н. Чуев, О.В. Матросова ; 3-е изд. Феникс, 2015. – 378 с.
5. Кононова І.В. Аналіз підходів до управління підприємством у сучасних умовах / І.В. Кононова // Прометей. – 2015. – № 1. – С. 146–151
6. Менеджмент : [навч. посіб.] / За ред. С.І. Михайлова. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2016. – 416 с.
- 7 Менеджмент организации : [учеб. пособ.] / З.П. Румянцева, Н.А. Саломатин, Р.З. Акбердин [и др.] ; под ред. З.П. Румянцевой. – М. : ИНФРА-М., 2016. – 631 с.

Logistyka

Борисевич Є.Г., Бабенко А. П.

Одеська національна академія зв'язку ім. О.С.Попова

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЛОГІСТИКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Будь-яке виробниче підприємство є відкритою системою, яка матеріальним і інформаційним потоками зв'язана з постачальниками, споживачами, експедиторами і транспортними організаціями. Такі зв'язки, визначають деякі збої в здійсненні діяльності кожним з учасників у загальній системі співробітництва (партнерства). Тому інформаційне забезпечення логістичного управління є одним з найбільш важливих та актуальних напрямків.

У сучасних умовах через сферу виробництва і обігу по напрямку до кінцевого споживача просуваються потужні потоки продукції, що має речовинну форму. Номенклатура продукції рік від року стає все ширше. Вимоги до якості процесів її просування робляться все жорсткіше: процеси повинні бути швидше, точніше, економічніше.

В діях механізму, що забезпечує рух матеріальних потоків, повинна виникати вища ступінь узгодженості окремих ланок - гармонія, подібна гармонії, на яку здатний лише живий організм. Необхідною умовою виникнення даної узгодженості є наявність інформаційних систем, які, подібно центральній нервовій системі, в змозі швидко і економічно підвести потрібний сигнал до потрібному місці в потрібний момент.

Роль інформаційної логістики підприємства визначається загальною роллю логістики: потрібний продукт, в потрібному місці, в потрібний час з мінімальними витратами. Очевидно, що для виконання цих правил в потрібному місці, в потрібний час повинна виявитися і потрібна інформація.

Кількість і якість цієї інформації повинно відповідати вимогам, витрати, пов'язані з просуванням, повинні бути мінімальні.

Значення інформації в сучасному світі визначається наступними факторами:

- високою часткою інформації в кінцевій вартості товарів і послуг;

- високою часткою інформаційних ресурсів в загальній зайнятості (трудові ресурси високої і вищої кваліфікації);
- інтегруючої функцією інформації в економічному організмі суспільства, у вирішальній мірі забезпечує ефективність функціонування економіки;
- інноваційною функцією, що виявляється в генеруванні науково-технічного прогресу.

Інформація виступає рушієм діяльності торговельної логістичної системи і тримає її відкритою — здатною пристосовуватися до нових умов. У зв'язку з цим одним із ключових понять є поняття інформаційного потоку.

Інформаційний потік - це сукупність циркулюючих у логістичній системі, між логістичною системою і зовнішнім середовищем повідомлень, необхідних для управління і контролю логістичних операцій. Інформаційний потік може існувати у вигляді паперових і електронних документів.

Зростання ролі інформаційних потоків у сучасній логістиці обумовлено такими основними причинами.

По-перше, споживачеві важлива інформація про статус замовлення, наявність товару, строки поставки, відвантажувальних документах, вона є необхідним елементом споживчого логістичного сервісу.

По-друге, наявність повної і достовірної інформації дозволяє скоротити потребу в запасах і трудових ресурсах за рахунок зменшення невизначеності в попиті.

По-третє, інформація підвищує гнучкість логістичної системи з точки зору того, як, де і коли можна використовувати ресурси для досягнення конкретних переваг.

Таким чином, метою інформаційної логістики є наявність: потрібної інформації (для управління матеріальним потоком), у потрібному місці, у потрібний час з мінімальними витратами.

Засоби інформаційної логістики повинні дозволяти планувати матеріальні потоки, керувати ними та контролювати їх.

Отже, основними завданнями інформаційної логістики підприємства є: планування логістичних потреб, аналіз рішень, пов'язаних з просуванням матеріальних потоків, управлінський контроль логістичних процесів. інтеграція учасників логістичного ланцюжка.

Сучасна логістика немислима без активного використання інформаційних технологій. Важко уявити собі формування та організацію роботи ланцюгів доставки товарів без інтенсивного, постійного оперативного обміну інформацією, без швидкого реагування на потреби ринку. Сьогодні практично неможливо забезпечити необхідну споживачами якість товарів і послуг без застосування інформаційних систем і програмних комплексів для аналізу, планування та підтримки прийняття комерційних рішень в логістичній системі.

Більше того, саме завдяки розвитку інформаційних систем і технологій логістика підприємства стала домінуючою формою організації товароруку на високо-конкурентних ринках економічно розвинених країн.

Завдяки успішному управлінню інформаційними потоками можна скоротити складування, а так само за рахунок обміну інформації вдається також прискорити транспортування (погодженість усіх ланок транспортного ланцюжка).

Тому роль інформаційної логістики в діяльності підприємства не можна недооцінювати. Адже вона є сполучною ланкою між постачанням, виробництвом і збутом підприємства й організовує потік даних, що супроводжує матеріальний потік, займається створенням і управлінням інформаційними системами, які технічно і програмно забезпечують передачу і обробку логістичної інформації.

Список використаної літератури:

1. Логістика: навч. посібник / Б. А. Анікін [и др.]; під ред. Б. А. Анікіна, Т. А. Родкіна. - М.: ТК Велбі, Вид-во Проспект, 2007. - 408 с.
2. Эффективная логистика / Л.Б. Миротин, Г.Е. Ташбаев, О.Г. Порошина - М.: Издательство "Экзамен", 2003. - 160 с.

Regionalna gospodarka

Утегенова К.А.

Қорқыт Ата атындағы Қызылорда Мемлекеттік Университеті, э.ғ.к.

Қуанышева Г.С.

Қорқыт Ата атындағы ҚМУ-нің студенті

КӘСІПКЕРЛІК ҚЫЗМЕТТІҢ АЙМАҚТЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ ЖӘНЕ МҮМКІНДІКТЕРІ

«Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» - атты дәстүрлі Жолдауында Н.Ә.Назарбаев басты стратегиялық мақсатымыз – 2050 жылға қарай әлемдегі озық дамыған 30 елдің қатарына қосылу екенін атап көрсетті. Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі басты басымдыққа айналуға тиіс. «Бизнестің жол картасы – 2020» бағдарламасының қолданылу мерзімін 2025 жылға дейін ұзарту керек. Осы бағдарламаны жүзеге асыру үшін жыл сайын қосымша кемінде 30 миллиард теңге бөлуді қарастыру қажет. Бұл 3 жыл ішінде қосымша кемінде 22 мың жаңа жұмыс орнын ашуға, 224 миллиард теңге салық түсіруге және 3 триллион теңгенің өнімін өндіруге мүмкіндік береді [1].

Қоғамның, бизнес пен биліктің мүдделерін жақындастыру - біздің прогреске қарай алға басуымызды аса маңызды арналарының бірі. Мемлекет басшысының күш жігері және кәсіпкерлікті қолдауының нәтижесінде шағын және орта бизнес Қазақстан экономикасында тұтыну секторының ірі де ажырамас бөлігіне айналды.

Нарықтық экономиканың қалыптасуы ең бірінші нарықтық ортаны құрайтын шағын және орта бизнестің дамуымен тікелей байланысты, яғни шынайы экономикада қоғамдық қажеттіліктердің өзгерісіне тез әсер етушілік және қозғалмалық қажет. Шағын кәсіпкерлікті дамытпайынша нарықтық экономиканы қалыптастыру мен орнықтыру мүмкін емес. Бұл нарықтық қатынастарды тұрақты түрде өрлетіп, алға жетелеп отыратын қуатты буын. Сонымен, таяудағы кезеңде нарықтық экономикадағы шығынды аз жұмсай отырып, жұмысты аз адаммен жеңіл де тиімді басқаруға, сұраныс пен технологиялық жаңалықтарды мейлінше шапшаң қанағаттандырып, реттеуге

мүмкіндік беретін, қызмет ыңғайы мен бағыты оңтайлы кәсіпорындарға бейім арнаулы саласын білдіретін шағын кәсіпкерлікті дамытуға нақты ынталану қажет.

Жаңа экономика – бұл жоғары технологиялар, ғылымды көп қажет ететін, барлық салалар мен сегменттерге инновациялармен қаныққан экономика. Осы заманғы қазақстандық ақпараттық саясат жаңа инновациялық-технологиялық экономиканы елеулі түрде күшейтіп, жаңа индустриялық, прогресшіл құрылымы бар экономиканы құруы керек. Бұл прогреске қатысушы барлық тараптардың жиі де тиімді өзара ықпалдасуы күткен нәтижені береді. Осы тұрғыда елімізде бектілген индустриялық-инновациялық даму стратегиясын алға өршіл міндеттер қоятын өзіндік бірегей құжат деуге болады. Үнемі өзгеріс үстіндегі әлемдік конъюктура жағдайында бұл өмірлік қажетті қадам. Жаһандандыру оябында Қазақстан экономикасы бірқатар проблемалармен бетпе-бет келгенін айтудың өзі жеткілікті. Оларға мыналар жатады: шикізаттық бағдарланушылық, әлемдік экономикамен мардымсыз интеграциялану, елдің ішіндегі сала аралық және өңіраралық экономикалық интеграцияның әлсіздігі, ғылымның өндіріспен ықпалы байланысының жоқтығы, менеджментің экономиканың жаһандану процестеріне және сервистік технологиялық экономикаға көшуге бейімделу міндеттеріне сәйкес еместігі. Дамудың жасалатын қолайлы жағдайлары отандық кәсіпкерлерге әлемдік рынокқа жарып өтудің жақсы мүмкіндігін береді. Индустриялық-инновациялық саясатты іске асыру, жаңа технологияларды ендіру, тағы басқа мақсатты жұмыс жағдайында отандық өндіріс принципінде іске асыруға болатын осынау міндеттерді орындау үшін барынша әзірленген салада алға жарып шығуды қамтамсыз етуге болады.

Нарықтық экономикасы дамыған елдердің тәжірибесі ұлттық экономиканың маңызды міндетін жеке кәсіпкерлікпен айналысатын шағын бизнес субъектілер атқаратындығын куәландырады: ұсыныс пен сұраныс тепе-теңдігі арқылы нарықтық қатынастарға жаңадан өндіру механизмін ерекше қамтамасыз етіп, жалпы ұлттық өнімнің жартысынан артығын өндіреді, 70%-ға дейін жаңа жұмыс орындарын ашады, адам ресурстарының белсенділігін және инновациялық потенциалды арттыруға маңызды әсерін тигізеді.

Шағын кәсіпорындардың экономикалық тиімділігі соншалықты айқын: ірі кәсіпорындар өнім өндіруге жұмсалған 1 доллар шығынмен салыстырсақ, осы көрсеткішпен шағын кәсіпорындар жаңа өнімдерді 17 есеге

көп енгізеді, шағын фирмалар мен дербес өнертапқыштар жаңа технологияның 90%-дан астамын жасайды [2].

Шағын кәсіпкерлікті дамытудың экономикалық даму механизмін және кәсіпкерлік құрылымдарын іске қосудың қолайлы жағдайларын қамтамасыз ету мақсаты бір жағынан, тұтастай экономиканы көтеру үшін республика мен аймақтарда кәсіпкерлер тарапынан ынталылық, жаңалық енгізу, және екінші жағынан, жекелей кәсіпкерліктің аясында белсенділік жағдайларын арттыруға бейімделуі тиіс.

Қазіргі заманғы нарықтық экономиканың даму механизмінде кәсіпкерлікке деген көзқарастар мен оның маңызды жұмысына баға беру әртүрлі көзқарастар және теориялық сілтемелермен айшықталады. Мұндағы кәсіпкерліктің экономикалық қызметтері: бәсекелестік ортаны қалыптастыру, аймақтардың экономикалық және әлеуметтік дамуын теңестіру, жаңалық енгізу арқасында дамыту және өсуіне жағдай жасау, жұмыспен қамтуға жәрдемдесу, нарықты әртүрлі тауарлармен толтыру.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Н.Ә.Назарбаев. «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» атты Қазақстан халқына Жолдауы. 05.10/2018. <http://www.egemen.kz>

2. Сейдахметов А.С., Елшібекова Қ.Ж., Измаханова А.Қ. Кәсіпкерлік: Оқулық. Қазақстан Республикасы Жоғары оқу орындарының қауымдастығы. – Алматы.: «Экономика», 2011ж.

Залесский Б.Л.

Белорусский государственный университет

БЕЛАРУСЬ – ФРАНЦИЯ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ КОМПОНЕНТ

Активизация белорусско-французского межрегионального взаимодействия стала одним из важных компонентов наблюдаемой сегодня положительной динамики развития торгово-экономического сотрудничества между двумя странами. В частности, это привело к тому, что за последние два года количество французских и французско-белорусских компаний, работающих в Беларуси, в том числе таких крупных, как “Рено”, “Лакталис”, “Данон”, увеличилось с 40 до 63, а перечень товарных позиций белорусского экспорта во Францию составляет уже две с половиной сотни наименований. Но стороны по-прежнему считают, что «белорусско-французские торгово-экономические отношения не отвечают потенциалу двух стран» [1]. Вот почему и сегодня важнейшей остается задача всемерной товарной диверсификации белорусских поставок и нахождения новых ниш на французском рынке. Свой весомый вклад в ее решение могут и должны внести регионы Беларуси и Франции. Необходимый потенциал для этого у них, безусловно, есть.

Так, в ноябре 2018 года во французском городе Вильрю, расположенном в регионе Лотарингия, был открыт квартал белорусских деревянных домов. Интересно, что по предложению белорусской стороны этому кварталу присвоили имя Жана Жильбера – выдающегося медика, ботаника, биолога. «Этот человек был создателем одного из первых госпиталей, больницы в Гродно, а также одного из первых в Восточной Европе ботанических садов. В Гродно в честь Жана Жильбера установлен памятник, есть одноименный сквер» [2]. Всего в Лотарингии на середину ноября 2018 года из белорусских материалов успели построить 71 жилой дом. В частности, в городе Окур-Мулен «уже построена улица из 17 белорусских домов» [3], куда первые жильцы заселились еще в первом квартале 2018 года.

Эти деревянные дома изготовлены филиалом “Домостроение” Шкловского завода газетной бумаги. Они обладают хорошими теплоизоляционными характеристиками, а на их монтаж вместе с другими

строительными работами уходит до трех месяцев. Так как все основные элементы каркасно-панельного дома изготавливаются в Шклове, то на месте строительства в Лотарингии остается только смонтировать готовые конструкции. «Такой дом не дает усадки и может возводиться в любое время года. <...> Срок их эксплуатации с полным соблюдением технологии строительства составляет 30-50 лет» [4].

Возможно, и по этим причинам в Лотарингии сегодня есть планы увеличить застройку до 132 домов к концу 2019 года, подписать контракт на поставку белорусской плитки, которая будет использоваться при отделке домов, а также кухонь белорусского производства для оборудования домов. В целом же «в 2017 году во Францию поставлено белорусской мебели, домов, других деревянных изделий на \$16 млн, а за 9 месяцев этого года – уже на сумму более \$17 млн» [5]. Напомним, что первые два дома из белорусского Шклова были отправлены французским потребителям еще в 2015 году. А сегодня «в планах предприятия в ближайшие пять лет реализовать во Францию около 650 домов» [6].

Все эти факты весьма красноречиво свидетельствуют о том, на какие моменты в развитии межрегионального сотрудничества с французскими партнерами делают акцент в Могилевской области, где также действует СООО «Юнимилк Шклов» – одно из предприятий основного французского инвестора в Беларуси – компании Danone, которое успешно работает в Шклове и намерено дальше развиваться. А стороны уже обсуждают «вопрос возможного сотрудничества и партнерства в вопросах переработки бытовых отходов и очистки питьевой воды» [7].

В числе других белорусских регионов, серьезно заинтересованных в развитии взаимодействия с партнерами из Франции, можно назвать Брестскую область, где действуют три предприятия с французским капиталом. Это – дочерняя фирма уже называвшейся выше известной корпорации СООО «Данон Пружаны» и два малых предприятия в Бресте. Перспективным в этом плане «представляется сотрудничество в машиностроении, легкой промышленности, химической и парфюмерно-косметической промышленности, в которых Франция является одним из мировых лидеров» [8]. Еще одна область партнерства – медицина. В конце 2017 года Брестская областная больница и университетская клиника Страсбурга пришли к выводу о необходимости

подписания договора о сотрудничестве, чтобы «придать ему новый импульс и системный характер» [9]. Так основанные на личных контактах связи брестских и страсбургских медиков вышли на уровень значимого социального проекта.

Литература

1. Беларусь и Франция активизируют межпарламентское сотрудничество [Электронный ресурс]. – 2018. – URL: <https://www.belta.by/politics/view/belarus-i-frantsija-aktivizirujut-mezhparlamentskoe-sotrudnichestvo-325720-2018/>
2. Интервью Чрезвычайного и Полномочного Посла Республики Беларусь во Французской Республике П. Латушко агентству “Минск-Новости” (26 октября 2018 г.) [Электронный ресурс]. – 2018. – URL: <http://mfa.gov.by/press/smi/b683fba5967f5743.html>
3. Первый камень заложен во Франции в строительство квартала из белорусских деревянных домов [Электронный ресурс]. – 2017. – URL: <https://www.belta.by/economics/view/pervyj-kamen-zalozhen-vo-frantsii-v-stroitelstvo-kvartala-iz-belorusskih-derevjannyh-domov-276022-2017/>
4. Кулягин, С. Шкловское “Домостроение” планирует увеличить вдвое экспорт каркасно-панельных домов во Францию / С. Кулягин // [Электронный ресурс]. – 2017. – URL: <https://www.belta.by/regions/view/shklovskoe-domostroenie-planiruet-velichit-vdvoe-eksport-karkasno-panelnyh-domov-vo-frantsiju-228449-2017/>
5. Квартал белорусских деревянных домов появился во французском Вильрю [Электронный ресурс]. – 2018. – URL: <https://www.belta.by/economics/view/kvartal-belorusskih-derevjannyh-domov-pojavilsja-vo-frantsuzskom-vilrju-324661-2018/>
6. Шкловское “Домостроение” поставит новую партию деревянных домов во Францию [Электронный ресурс]. – 2018. – URL: <https://www.belta.by/economics/view/shklovskoe-domostroenie-podpishet-soglashenie-o-postavke-novoj-partii-derevjannyh-domov-vo-frantsiju-323174-2018/>
7. Кулягин, С. Могилевская область и Франция намерены сделать акцент на развитии экономического сотрудничества / С. Кулягин // [Электронный ресурс]. – 2017. – URL: <https://www.belta.by/regions/view/mogilevskaja-oblast-i-frantsija-namereny-sdelat-aktsent-na-razvitii-ekonomicheskogo-sotrudnichestva-251920-2017/>
8. Вечорко, С. Французским бизнесменам предлагают вкладывать капитал в ОАО Брестской области / С. Вечорко // [Электронный ресурс]. – 2017. – URL: <https://www.belta.by/regions/view/frantsuzskim-biznesmenam-predlagajut-vkladyvat-kapital-v-oao-brestskoj-oblasti-227920-2017/>
9. Брестская областная больница и университетская клиника Страсбурга подпишут договор о сотрудничестве [Электронный ресурс]. – 2017. – URL: <https://www.belta.by/regions/view/brestskaja-oblastnaja-bolnitsa-i-universitetskaja-klinika-strasburga-podpishut-dogovor-o-277163-2017/>

К.э.н. Мухамбетова Л.К., к.э.н. Нургалиева Ж.Е.

*Казахский университет экономики, финансов и международной торговли,
Казахстан*

РЕГИОНЫ КАЗАХСТАНА: ОСОБЕННОСТИ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ

Выбор конкретных приоритетов и проектов научно-технической и инновационной политики для реализации важнейших направлений индустриально-инновационной модернизации требует глубоко обоснованного стратегического подхода. С этой целью за последние годы были приняты важные нормативно-правовые документы, связанные с государственной поддержкой индустриально-инновационной деятельности, территориально-пространственным развитием страны, а также с развитием регионов. Предполагается, что принятие законов и осуществление программ приведет к изменению экономической модели, переходу от экстенсивного, сырьевого пути к индустриально-инновационному развитию страны в целом и регионов в том числе.

Необходимо отметить, что к 2017 году в целом экономика Казахстана стала демонстрировать положительную динамику, однако диспропорции в региональном развитии продолжают увеличиваться. В Национальном докладе о человеческом развитии за 2016 год, подготовленном Whiteshield Partners по заказу ООН отмечается, что республика не смогла решить проблему региональных различий в плане бедности, неравенства доходов, охраны окружающей среды и экономического развития [1]. К сожалению, усиление экономического неравенства территорий превратилось в устойчивую тенденцию развития Казахстана. В соответствии с рисунком 1, самый большой объем ВРП получен в г. Алматы.

На втором месте по этому показателю находится Атырауская область, а на третьем месте – г. Астана. Следующими в этом списке следуют Карагандинская и Южно-Казахстанская области. Если в 2013 на данные регионы приходилось примерно 55% совокупного ВРП, то в 2017 – уже 58%. При этом показатель ВРП на душу населения имеет еще большие различия. Так, в Национальном докладе за 2016 год отмечено, что подушевой ВРП в Атырауской области был в 7 раз

выше, чем в Южно-Казахстанской области. Согласно данным рейтинга конкурентоспособности регионов Forbes Kazakhstan, разрыв между областями по этому показателю увеличился более чем в 9 раз. В 2017 году ВРП, приходящийся на одного человека, в Атырауской области составил 6,27 млн. тенге, в г. Алматы – 4 млн. тенге, в г. Астана – 3,89 млн. тенге [2].

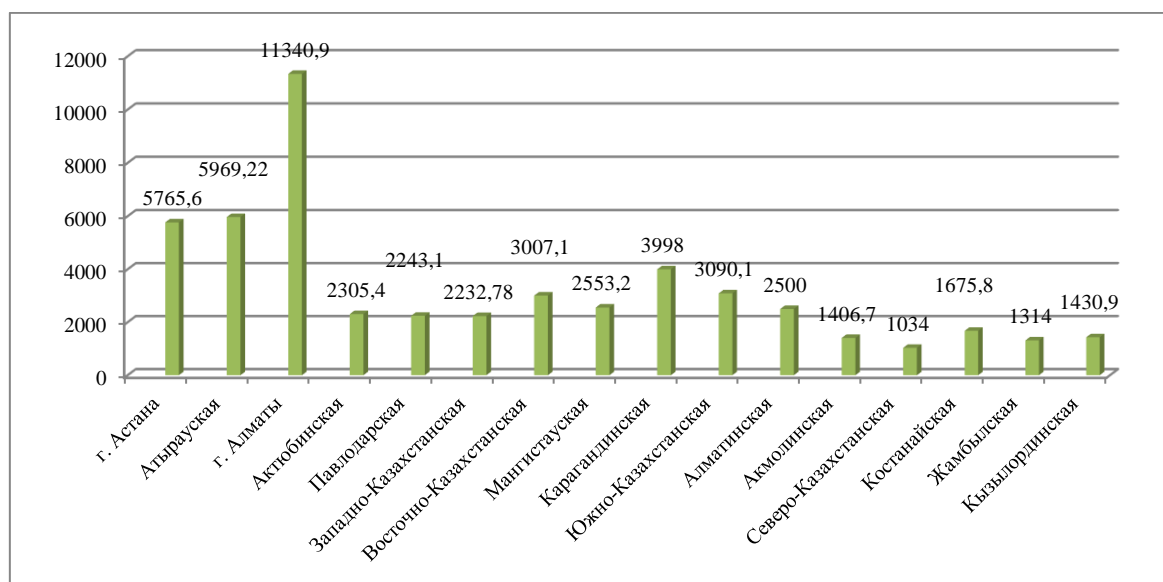

Рисунок 1. Объем ВРП регионов Казахстана в 2017 году, млрд. тенге

Доходы региона включают в себя налоговые и неналоговые поступления, за исключением доходов Национального фонда. Эти поступления идут в общереспубликанский и местный бюджеты. Подавляющая часть государственного бюджета страны формируется за счет поступлений из городов республиканского значения, а также Атырауской области [3]. При этом максимальное значение характерно для г. Алматы, а минимальное – для Северо-Казахстанской области (рисунок 2). Объем поступлений в государственный бюджет из г. Алматы в 22,4 раза превышает поступления из Северо-Казахстанской области и составляет 25% всех налоговых платежей в бюджет. Следовательно, города республиканского значения и Атырауская область обеспечили более 50% всех поступлений в государственный бюджет страны. Это связано с тем, что города Астана и Алматы имеют диверсифицированную структуру экономики, а в Атырауской области основным направлением региональной экономики является нефтехимическая промышленность.

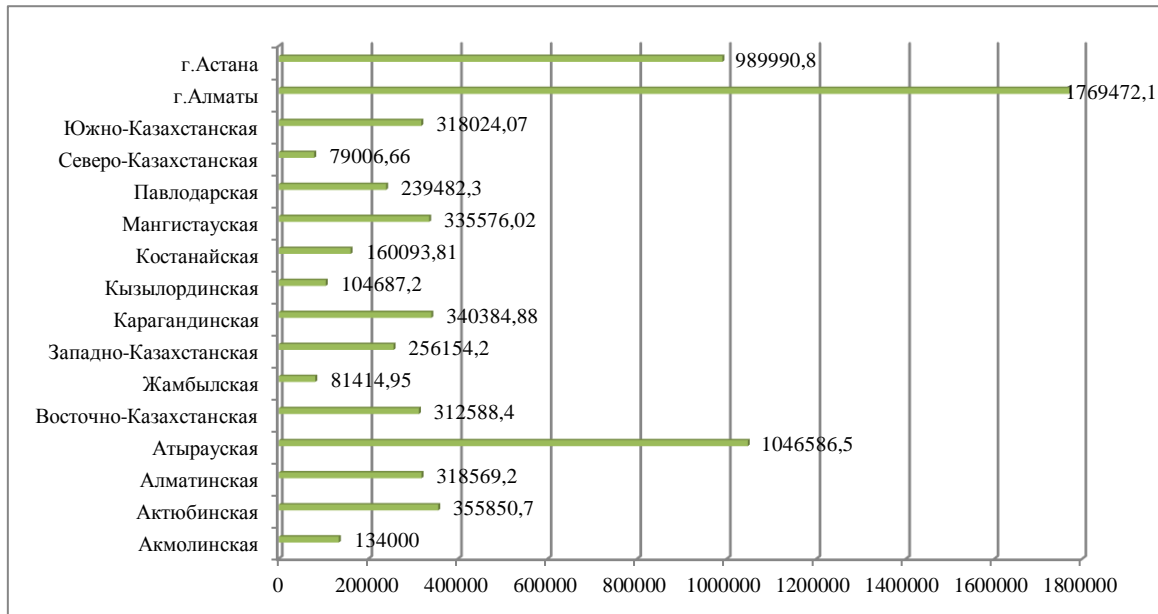

Рисунок 2. Поступления в государственный бюджет в 2017 году в разрезе регионов Казахстана, млн. тенге

Рост налоговых поступлений в Атырауской области в 2017 году обусловлен увеличением цен на нефть. Следует заметить, что сложившаяся структура налоговых поступлений приводит к возникновению регионов-доноров и реципиентов. Это, в свою очередь, чревато зависимостью отдельных регионов от трансфертов из республиканского бюджета. Подобная ситуация сказывается на уровне самостоятельности бюджетов; противоречит стратегическим установкам на повышение самостоятельности регионов.

Основную часть налоговых поступлений обеспечивают крупные налогоплательщики, характеризующие региональную элиту и богатство региона, выступающие локомотивами технологического развития и экспорта.

В соответствии с рисунком 3, по количеству крупных налогоплательщиков все регионы страны опережают города республиканского значения – Алматы и Астана. Далее следуют Атырауская, Карагандинская, Южно-Казахстанская области. Меньше всего корпоративных налогоплательщиков, обеспечивающих подавляющую часть доходов региона, имеется в Жамбылской и Северо-Казахстанской областях.

Согласно рейтингу Всемирного банка, в 2017 году Казахстан занял 36 позицию по показателю создания благоприятных условий для ведения бизнеса, улучшив свою позицию по сравнению с предыдущим годом на 5 пунктов. В

первую тройку лидеров по данному показателю вошли г. Алматы, Актюбинская и Костанайская области.

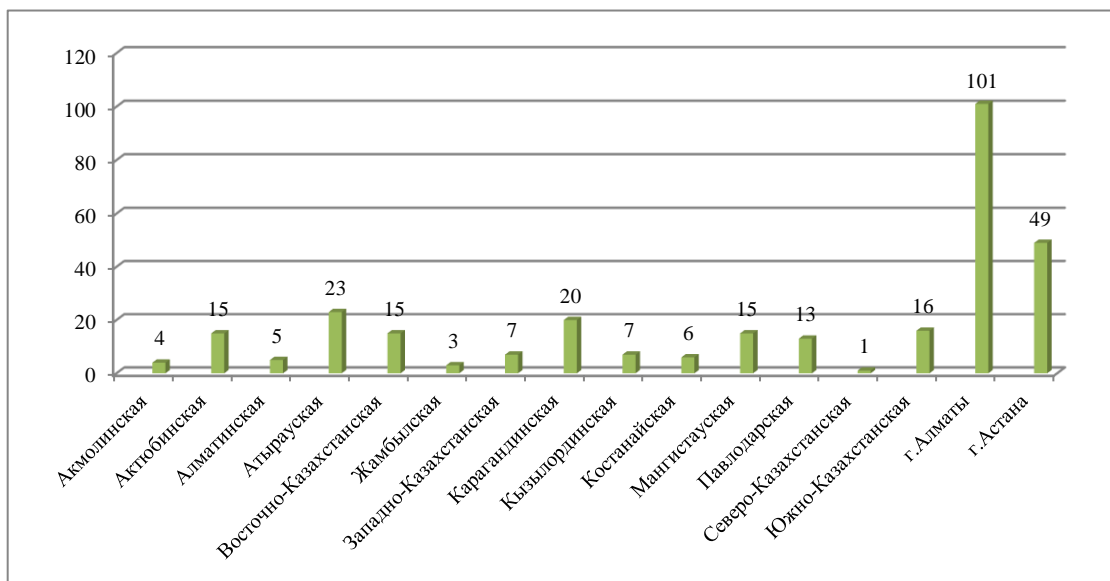

Рисунок 3. Количество крупных налогоплательщиков в регионах Казахстана, единиц

Состояние делового климата региона характеризует уровень развития предпринимательской деятельности, что можно определить на основе анализа количества субъектов малого и среднего бизнеса. Наибольшее количество предпринимателей малого и среднего бизнеса зарегистрировано в Южно-Казахстанской области – 179,55 тыс. единиц (15,4% от совокупного количества). На втором месте по этому показателю находится г. Алматы (172,63 тысяч представителей МСБ), на третьем месте – Алматинская область (110,81 тысяч субъектов МСБ).

На основе определения рейтинга регионов Казахстана по таким показателям как уровень платежеспособности по налоговым отчислениям, затраты местного бюджета, численность населения, ВРП за год, количество крупных налогоплательщиков, развитие малого и среднего бизнеса, можно установить экономический вес областей и их место в рейтинге [4].

Таблица 1 – Рейтинг регионов Казахстана за 2017 год

Регион	Место в рейтинге
Акмолинская область	15
Актюбинская область	8
Алматинская область	6
Атырауская область	4
Восточно-Казахстанская область	7
Жамбылская область	12
Западно-Казахстанская область	14
Карагандинская область	5
Кызылординская область	13
Костанайская область	11
Мангистауская область	9
Павлодарская область	10
Северо-Казахстанская область	16
Южно-Казахстанская область	2
г. Алматы	1
г. Астана	3

Согласно данным таблицы 1, в первую тройку лидеров входят города республиканского значения и Южно-Казахстанская область. За ними следуют Атырауская и Карагандинская области. Последние места в рейтинге занимают Акмолинская и Северо-Казахстанская области.

Таким образом, к частично или в полной мере сформировавшимся зонам (центрам) роста в республике можно отнести несколько регионов:

- крупнейшие республиканские города с наиболее устойчивым ростом на основе агломерационного эффекта, обеспечивающего приток населения и инвестиций;

- крупные многофункциональные города – центры регионов, их рост обеспечивается концентрацией сервисных функций и индустриальных производств, но все слабее поддерживается миграционным потоком населения и пока не получает значительных инвестиций;

- ведущие сырьевые регионы, нефтегазовые и металлургические, рост которых менее устойчив и зависит от конъюнктуры цен на сырье. Значительные бюджетные ресурсы позволяют поддерживать человеческий капитал и

инфраструктуру, а также привлекают миграционные потоки. Развитие этих регионов в наибольшей степени зависит от стратегий крупных компаний, поддерживаемых бюджетными инвестициями в развитие инфраструктуры.

К перспективным зонам, в которых рост на основе естественных преимуществ пока замедлен, относится юг республики и сельскохозяйственные регионы северной части страны. Они имеют, с одной стороны, большой аграрный потенциал, а с другой стороны, развитую индустрию. В качестве примера можно привести Костанайскую и Южно-Казахстанскую области. При этом в южных регионах лучше складывается демографическая ситуация. Проблемы данных регионов во многом связаны с бюджетной политикой государства, ограничивающей ресурсы их роста и развитие инфраструктуры, а также с привлечением крупных инвестиционных средств.

Только проявив себя в зонах с естественными преимуществами, импульсы роста и инноваций способны распространяться на окружающие территории. Этот процесс, получивший в мировой практике название «диффузия развития», необходимо направлять в нужное русло с помощью стимулирующих мер региональной политики. Понятно, что в социально-экономическом развитии страны имеются жесткие ресурсные, инфраструктурные и институциональные ограничения, заданные особенностями развития на предыдущих этапах. В связи с этим при определении приоритетов индустриально-инновационной модернизации и повышения конкурентоспособности регионов нужно учитывать так называемый «коридор возможностей».

Литература:

1 Богатые богатеют, бедные беднеют: как по-разному развиваются регионы Казахстана // forbes.kz/stats/uroki_disgarmonii

2 Ибраева А. Рейтинг составлен по 10 основным показателям, характеризующим текущее состояние 16 регионов Казахстана // kursiv.kz/news/tendencii-i-issledovaniya/rejting-regionov-kazakhstana-po-versii-kursiv-research

3 Предварительные данные за 2017 год. Статистический сборник на казахском и русском языках / под ред. Н.С.Айдапкелова. – Астана, 2018

4 Шибутов М. Рейтинг регионов Казахстана: кто ценнее с позиции государства // www.ca-portal.ru

Ekonomiczna teoria

К. е. н. Губін К. Г.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

КОРУПЦІЙНА РЕНТА ЯК ФАКТОР ДЕФОРМАЦІЇ СФЕРИ БІЗНЕС-КОНСАЛТИНГУ В УКРАЇНІ

Розвиток бізнес-консалтингу в Україні стикається з низкою проблем, серед яких суттєву роль відіграє поширеність корупції. Попри спроби антикорупційних реформ у 2014-2018 роках, дослідження консалтингової компанії PricewaterhouseCoopers показало, що протягом останніх двох років в нашій державі 48% опитаних організацій постраждали від економічних злочинів та шахрайства, 73% з них стикалися з хабарництвом та корупцією (що втричі перевищує середньосвітовий рівень). Останній показник, згідно дослідження 2016 року, в Україні склав 56%, що свідчить про загострення проблеми корупційної ренти в останні два роки. Опитані PwC організації прогнозують, що хабарництво та корупція залишаться для них найбільш суттєвим економічним злочином у наступні два роки [1]. Дослідження видавництва Süddeutsche Zeitung показало, що через корупцію лише на митниці Україна щороку втрачає 4,8 млрд євро [2].

У 2016 році Світовий банк виступив із заявою, що не буде допускати до своїх тендерів три українські компанії, включаючи фірму, яка надає консалтингові послуги. Віце-президент по інтеграції Світового банку Леонард Маккарті заявив: «рішення санкційної ради представляє велику перемогу в спробах Світового банку захистити свої проекти від маніпулятивної та корупційної поведінки деяких компаній» [3].

Корупція та хабарництво можуть викривлювати структуру конкурентних переваг: адміністративно-управлінські та силові квазіпереваги здатні перевершити вплив ринкових переваг. Адміністративно-управлінські конкурентні квазіпереваги пов'язані із можливостями використання важелів впливу державної влади на користь певних фірм. Силові конкурентні квазіпереваги фірми засновані на можливостях фізичного впливу чи загрозах фізичного впливу на конкурентів.

Поширеність корупційної ренти здатна деформувати сферу бізнес-консалтингу в Україні. Потенційно деякі консалтингові фірми можуть лобіювати вигідні для них зміни у нормативно-правовій базі та спрямовувати державне регулювання економічної діяльності на власну користь. Іншими інструментами недоброчесної конкуренції можуть стати преференції при доступі до публічних закупівель консалтингових продуктів та використання механізмів державного контролю в інтересах окремих консалтингових фірм. Не можна відкидати вірогідність використання повноважень окремих держслужбовців, політиків та правоохоронців з метою порушення прав власності конкурентів.

Досить вигідним може виявитися використання неформальних зв'язків у митниці та податковій задля мінімізації податків, зборів та інших обов'язкових платежів. Також існує ймовірність використання повноважень окремих співробітників правоохоронних органів з метою тиску на конкуруючі консалтингові фірми. Можливі спроби формування монопольного становища у певних сегментах ринку консалтингових послуг за сприяння деяких співробітників державних органів.

Якщо в Україні окремим консалтинговим фірмам вдасться зацікавити певних держслужбовців, політиків чи правоохоронців можливостями отримання корупційної ренти, вони можуть набути суттєвих переваг у конкурентній боротьбі. Замість того, щоб ринок захопили найбільш економічно ефективні консультанти. Це може призвести до погіршення співвідношення ціни та якості консалтингових послуг, поширення не достатньо якісних консультацій, погіршення репутації професії бізнес-консультанта та зменшення попиту на послуги консультантів.

Таким чином, першим напрямом деформації сфери бізнес-консалтингу в Україні через поширеність корупційної ренти є викривлення структури конкурентних переваг.

Через поширеність корупційної ренти в Україні бізнес-консультант іноді має враховувати у своїх консультаціях наявність адміністративно-управлінських та силових конкурентних квазіпереваг. Він може розробити стратегію протидії цим квазіперевагам. Наприклад, допомогти клієнту розвинути ринкові переваги, аби перевершити вплив неринкових квазіпереваг. Або порадити сферу економічної діяльності, у якій можна конкурувати ринковими методами, а неринкові квазіпереваги не відіграють суттєвої ролі. Або ж допомогти позбавити

конкурентів адміністративно-управлінських та силових квазіпереваг, використовуючи надані нормативно-правовою базою та правоохоронною системою легальні можливості. Все це відповідає нормам законодавства та професійної етики.

Проблема в тому, що за сучасних умов конкурентної боротьби існує можливість надання консультацій, які передбачають дії, пов'язані зі сплатою корупційної ренти та використанням адміністративно-управлінських й силових конкурентних квазіпереваг. Також не можна відкидати вірогідність участі консультантів у незаконних, корупційних схемах у якості посередників між своїми клієнтами та правоохоронцями, держслужбовцями чи політиками.

О. С. Марченко у статті «Деструкції національного ринку юридичних послуг: зміст та наслідки для формування правової економіки» [4] зазначає, що юридичний квазіконсалтинг має формальні ознаки консалтингової діяльності, проте задовольняє потреби клієнтів непрофесійними, неетичними, а іноді й протизаконними методами. Поширюючи цей термін на бізнес-консалтинг, можна сказати, що другим напрямом деформації сфери бізнес-консалтингу в нашій державі через поширеність корупційної ренти є розвиток квазіконсалтингу.

Охарактеризовані деформації сфери бізнес-консалтингу в Україні поки що не стали невідворотними та можуть бути виправлені зусиллями держави та консалтингових фірм у боротьбі з корупційною рентою.

Необхідно, аби правоохоронна система більш активно боролася з корупцією. Особливо важливо підвищити ефективність діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції та створити незалежний і об'єктивний антикорупційний суд. Боротьба з корупційною рентою може стати потужним поштовхом до розбудови ринкової моделі конкуренції та наближення зовнішнього середовища діяльності консалтингових фірм та їх клієнтів до зразків розвинених країн.

Доцільно більш докладно розглянути можливості протидії корупції з боку консалтингових фірм. По-перше, вони можуть зосередитися на сферах та напрямках діяльності, які мало уражені неринковими методами конкуренції та корупцією, аби таким чином уникнути необхідності сплати хабарів.

По-друге, консалтинговим фірмам слід продовжити нарощування ринкових конкурентних переваг, аби мати законні, добросесні переваги у боротьбі з тими, хто сплачує корупційну ренту.

По-третє, слід активно звертатися до правоохоронних органів та апелювати до громадськості у разі застосування конкурентами адміністративно-управлінських та силових квазіпереваг.

По-четверте, необхідно розвивати механізми саморегулювання та самоочищення сфери бізнес-консалтингу. Передовсім, Україні потрібна асоціація бізнес-консультантів, яка б в обов'язковому порядку об'єднала усіх працюючих у сфері бізнес-консалтингу та запровадила єдині стандарти професійної етики, конкуренції та надання консультацій разом із системою контролю за дотриманням зазначених стандартів.

При формуванні всеукраїнської асоціації бізнес-консультантів, її принципів, виконавчих і наглядових органів, необхідно пам'ятати, що навіть до найавторитетніших консультаційних фірм можуть виникати претензії. Зокрема, у 2001 році відбулося банкрутство 7-ої за масштабами компанії США, енергетичної корпорації Enron. Відкрилися факти корпоративного шахрайства, яке в тому числі прикривалося аудитором з Arthur Andersen. Після величезного скандалу Arthur Andersen зупинила діяльність [5]. У 2008 році Ernst&Young оцінив адміністративну будівлю Придніпровської залізниці в 400 тис. грн при площі об'єкта 19600 кв. м. [5].

У 2012 році відбувся масштабний скандал щодо відмивання грошей, фігурантом якого став британський банк Standard Chartered. Deloitte, аудитора цього банку, оштрафували на \$10 млн та на рік заборонили співпрацювати з нью-йоркськими банками [6]. У 2013 році судова суперечка між Fannie Mae і KPMG закінчилася їх виплатами по \$61,5 млн на користь інвесторів Fannie Mae через порушення правил оформлення фінансової звітності [6]. З початку 2011 року компанії «великої четвірки» виявилися замішаними у низці скандалів щодо махінацій зі звітністю їх клієнтів у Китаї. В результаті, у 2014 році китайським дочкам «великої четвірки» на шість місяців заборонили співпрацювати з фірмами, які торгуються в США [6].

Американській банк Colonial Bank збанкрутував у 2009 році. Дев'ять років по тому суд зобов'язав PwC виплатити Федеральній корпорації страхування депозитів понад \$625 млн за недбалість в аудиті Colonial BancGroup Inc [7].

Зважаючи на наведені приклади недоліків у діяльності провідних консалтингових фірм, розподіл прав та обов'язків членів всеукраїнської асоціації бізнес-консультантів необхідно здійснити таким членом, аби жодні, навіть найбільші та найавторитетніші консалтингові організації не мали вирішального впливу та не могли перетворити асоціацію на інструмент просування власних інтересів. Натомість потрібна ретельно вибудована система стримувань і противаг, аби всеукраїнська асоціація бізнес-консультантів стала інструментом їх взаємного контролю.

Література:

1. Global Economic Crime and Fraud Survey 2018: Ukrainian findings. URL: <https://www.pwc.com/ua/en/survey/2018/pwc-gecs-2018-eng.pdf> (дата звернення: 30.10.2018).
2. Korruption ruiniert die Ukraine. URL: <https://www.sueddeutsche.de/politik/exklusiv-korruption-ruiniert-die-ukraine-1.4081856> (дата звернення: 30.10.2018).
3. Всемирный банк обвинил три украинские компании в коррупции. URL: <https://delo.ua/business/vsemirnyj-bank-obvinil-tri-ukrainskie-kompanii-v-korrupcii-319535/> (дата звернення: 28.10.2018).
4. Марченко О. С. Деструкції національного ринку юридичних послуг: зміст та наслідки для формування правової економіки. Економічна теорія та право. 2016. № 2(25). С. 57-66. URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua/деструкції-національного-ринку-юрид/> (дата звернення: 28.10.2018).
5. Ормоцадзе М., Кравченко Д. Один день у Deloitte: що шукала Генеральна прокуратура. URL: <http://forbes.net.ua/ua/business/1410416-odin-den-u-deloitte-shcho-shukala-generalna-prokuratura> (дата звернення: 28.10.2018).
6. Хлімоненко Б. Аудит розбрату: хто лобіює «велику четвірку». URL: <http://forbes.net.ua/ua/business/1389510-audit-rozbratu-hto-lobiyue-veliku-chetvirku> (дата звернення: 29.10.2018).
7. Dolmetsch C. PwC Ordered to Pay \$625 Million in Damages Over Bank's Audit. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-07-02/pwc-ordered-to-pay-625-million-to-fdic-over-alabama-bank-audit> (дата звернення: 25.10.2018).

Państwowa regulacja gospodarki

**Ph.D. Malykhina O.M., Ph.D. Ivakhnenko I.S., post-graduate student
Ruchinskaya J.**

Kiev National University of Construction and Architecture, Ukraine

THE THEORETICAL BASIS OF THE USE OF INFORMATION TECHNOLOGIES FOR ADAPTIVE MANAGEMENT OF PROJECTS AND PROGRAMS OF THE STRATEGIC DEVELOPMENT OF COMPLEX ECONOMIC SYSTEMS

Socio-economic systems are, first of all, open systems that can not be considered completely isolated from the environment in any aspect - informational, material, energy, etc. The system and the environment are in constant and complex interaction, affecting each other. The interaction of the system with the environment is described by a number of concepts of cybernetics and general theory of systems, such as, for example, stability, homeostasis, equilibrium, adaptation, etc. The construction of an information society is impossible without the formation of a single information space, based on the information economy, which implements modern information and communication technologies (ICT). It should be noted that the problem of the formation and development of the information society in its essence is multifaceted and affects all aspects of manifestation: technological, social, cultural, ethical, philosophical, etc.

Despite the many different approaches to ICT development in different countries, as a rule, what they are given is reduced to two directions (approaches): ICT as a manufacturing sector. This approach is understood as the policy of strengthening and / or developing ICT-related industries; ICT (informatization) as a catalyst for socio-economic development. This the approach involves the adoption of a common strategy that affects a large number of sectors of the economy in order to maximize the informativeness of the economy and society.

The transition to the information society brings with it a totality in principle new interdependent changes in the socio-economic system, caused by the development and objective influence of new, more advanced and productive means production, created on the basis of widespread and widespread use in all types and spheres of human

information technology and digital processing information, as well as new, network industrial relations, formed by a person for the practical implementation and application of new means of production.

There are various approaches to classifying projects. The most important classifier for this study is the degree of complexity (class) of the project. Projects are divided as follows:

- mono projects are simple projects of a certain type;
- multiprojects are complex projects that consist of several mono projects and require simultaneous management taking into account organizational, technical, and resource constraints;
- megaproject - target programs for the development of regions, industries; singled out mono- and multiprojects.

In the dual management system, the strategic gap is transformed into corresponding strategic loopholes in the operational management and contours of program and project management. There are no clear definitions of these strategic gaps, but the essence of these gaps is decisive.

For complex socio-economic systems, it is advisable to consider and formulate a strategy as a portfolio of projects / programs. However, despite the different approaches to defining the terms "program", "portfolio of projects / programs", the main element of the strategy is a project in the modern sense of the "third wave" of management: which is influenced by environmental factors (the condition of uncertainty is the main criterion of strategic management) ; which adapts to the conditions of uncertainty through the formation of new skills, knowledge and experience of staff; which creates a result: new positive values. The project itself is a value, as well as its result - a new positive value and people with new knowledge of skills, experiences that have implemented the project. Actually, the strategy is also a unique value, aimed at creating new values.

Шадиева А.А., Абдраманова Г.Ж., Джанназарова З., Рамат А.

МЕМЛЕКЕТТІК ИНВЕСТИЦИЯЛАР ЖҮЙЕСІН ЖЕҢІЛДЕТУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Елімізде әлеуметік-экономикалық дамуды басқарудың түпкілікті жаңаша жүйесіне көшу бұл үдерістің басты мәселелерінің бірі ретінде инвестициялық қамсыздандыруды атауға болады. Алғашқы кезеңде заң шығарушы негіздер мен ұйымдық құрылындарды құру, сондай-ақ, республиканың қаржы ресурстарын қолдану мен шетелдік инвестицияларын басқару жөніндегі өзіндік саясатты құру қажет болды. Қазақстандағы мемлекеттік инвестициялар жүйесін жеңілдету мақсатында инвестицияларды басқаруға қатысты заң шығарушы маңызды негіздемелер мен органдары құрылды.

Әлемдік экономиканың жаһандану аспектілерінің бірі ретінде ауыл шаруашылығы өнімдері саудасының халықаралық стратегиясының қалыптасуы болып саналады. Дамыған мемлекеттердің көпшілігінде ауыл шаруашылығы саласы нақтылы мемлекеттік шаралар жүйесі арқылы қорғалған. Атап айтқанда, тарифтік жүйе, тарифтік емес шектеулер, импортқа сандық шектеулер, тандамалы лицензиялау, тәуелсіз экспорттық шектеулер және т.б. Сондай-ақ, ауыл шаруашылығы өнімдерін өңдеушілерді дотациялар, қаржыландыру жеңілдіктері және басқа да формалары арқылы мемлекеттік субсидиямен протекционистік жүйе толықтырып отырады. Мемлекет тарапынан ауыл шаруашылығы саласына бөлінетін қаржысы жылына 140 млрд долларды құрайды.

Еліміздің экономикасында ауыл шаруашылығы маңызды салалардың бірі болып саналатын болғандықтан, көп жағдайда инвестициялық климатты бағалау барысында оның қолайсыз жақтарын айғақтап береді, ал бұл өз кезегінде аймақтағы инвестицияның жеткіліксіздігі мен белсенділіктің төмендеуіне және жұмыс істейтін капитал салындарының төменгі деңгейдегі тиімділігіне алып келеді.

Ауыл шаруашылық саласы экономиканың бірыңғай тұтыну құнын қалыптастыруға, яғни халықтың тамақ өнімдері мен ауыл шаруашылығы шикізатын дайындайтын, халық тұтынатын тауарлар жөніндегі қажеттіліктерін

қанағаттандыруға қызымет ететін салаларын, сонымен бірге өндіріс құрал саймандарын өндіретін ауыл шараушылығы техникалық қызымет көрсетумен айналысытын ауыл шаруашылығында өндірілген өнімді тұтынатындарға жеткізу міндеттерін атқаратын саланы қамтиды. Бүгінде өндірістің тиімділігін көтеру мен оны одан да әрі дамыту негізінде халықты азық-түлікпен қамтамасыз етуді жақсартуға байланысты ауыл шараушылығының мәні арта түспек. Алға қойған мақсатты орындау үшін ауыл шараушылығы және оған тікелей қатысты салалардың материалдық-техникалық базаларын күшейту, түрлі іс-шараларды дайындап жүзеге асыруда агроөнерікәсіп кешенін басқарудың қағидалары қаралып, оған жаңа міндеттер алға тартылады.

Негізінде аграриялық қатынастарды басқару жүйесіндегі міндет, олардың өз еріктерімен дамуына, түрлі тәртіпсіздіктерге жол бермеуге үйретеді. Басқарудың мазмұны экономиканың барлық салалары үшін бірдей, бірақ белгілі бір саланың өзіне тән ерекшеліктері олардың іс-жүзінде қолданылуына үлкен ықпал жасайды. Мемлекет тарапынан жеке инвестицияға жанама ықпал етудің: салықтық, қаржылық, несиелік, баға құру мен амортизациялық саясат; табиғи ресурстар мен жерді қолдану шарты мен тәртібі; меншік нысанын ұлттандыру мен жекешелендіру; инвестициялық жобаны сараптауды әдістемелік қамтамасыз ету және мемлекеттік норма мен стандарттың сақталуын бақылау; ұйымдастыру секілді формалары мен әдістері қарастырылған [1].

Жоспарлау кезеңінде әлеуметтік – экономикалық дамудың орта мерзімді бағдарламасы мен оны макроэкономикалық деңгейде, сондай-ақ әрбір секторға қатысты алғанда да жүзеге асырудың стратегиясын құру мәселесі шешіледі. Бұл кезеңде инвестицияларды жүзеге асыру бойынша ұсыныстарды тандау мен алдын ала бағалауға басты назар аударылған. Бұл үшін салалық министрліктер жобаларды қаржылық-экономикалық бағалаудың жалпы қабылданған әдістемесі негізінде ұсынылатын жобалардың сипаттамасы мен бағалануы болуы қажет, жуықтағы бірнеше жылға арналған инвестициялар бойынша ұсыныстарды дайындауы керек.

Бағдарламалау кезеңіндегі басты мақсат - жоспарда бекітілген мақсаттарды қызметтің мемлекеттік бағдарламаларын өзгерту. Мемлекеттік инвестициялар бағдарламасына инвестициялар бойынша ұсыныстарды ұзарту бюджеттік үрдіске арналатын тандаудың сол бәсекелестік қағидаларына

негізделуі қажет. Қаражат бөлу жөніндегі шешімдер мынандай факторларды ескеруі қажет:

- бюджет орындалатын, макроэкономикалық жағдай;
- инвестициялар бойынша ұсыныстардың нақты аспектілері, соның ішінде экономикалық аспектілер.

Егер инвестициялық жобаларды жүзеге асыру бюджеттік мекемелерінің міндеті болып табылса, инвестициялық жобаларды қауіпке жиі қойса, әсіресе қаражатты артық жұмсауда, мәселелерден аулақ болу үшін сақтықтың қосымша шараларын қабылдау қажет. Қазақстанға ең алдымен, мемлекеттік инвестицияларды тиісті институтционалдық жүйесін құру мен жоғарыда аталған функциялардың (жоспарлау, бағдарламалау, бюджетті дайындау және оны орындау) ұйымдық пен тиімді орындалуын қамтамасыз ету қажет.

Инвестициялық үрдісті қалыптастыруда мемлекетпен ықпал етілетін негізгі құралдарға ретімен тоқталатын болсақ, жеке инвестор белсенділігіне мемлекетпен жүргізілетін салық саясаты үлкен ықпал етеді. Жеке инвестицияны ынталандыру мақсатында бір жағынан, салық салудың жалпы деңгейін төмендету, екінші жағынан, инвестициялық салық жеңілдігін нақты кеңейту қажет. Әлемдік тәжірибе экономиканы дамыту үшін 32-34 пайыздан көтерілмейтін салық деңгейі үйлесімді болатындығын дәлелдеген.

Мемлекеттің салық саясаты – жеке инвестицияны ынталандыру мен жанама реттеу қызметі. Ол кәсіпорынның өз меншікті көздері есебінен өндіріс құралдарын кеңейтуді қаржыландыру мүмкіншілігін, яғни, өзін-өзі қаржыландыру мүмкіншілігін анықтайды.

Негізі «жалпы өзін-өзі қаржыландыру» ұғымы таза өзін-өзі қаржыландыру мен амортизациялық аудармаға бөлінеді [2]. Ал, «таза өзін-өзі қаржыландыру – бұл материалдық-техникалық базаны дамытуға бағытталған кәсіпорын пайдасының бір бөлігі. Бұдан басқа, пайда кәсіпорынды өзін-өзі қаржыландырудың көзі болғандықтан компанияны дамытудың екі маңызды қызметін атқарады: күтілетін пайда инвестициялық шешімді қабылдаудың негізгі және алынған пайда кәсіпорын қызметі табысының өлшемі болуы қажет. Бұл екеуі инвестицияның тиімділігін бағалаудың негізін құрайды.

Жалпы инвестиция тиімділігін бағалау – ғылыми және тәжірибелік көзқарас тұрғысынан мәселе күрделі екендігін атап кету қажет. Көрсетілген мәселе сапалық пен сандық аспектілердің болуымен анықталады. Айталық, сапалық аспектісі инвестициялық қызметті жүзеге асырудағы кәсіпкерлердің алуан түрлі мотивациясына негізделеді. Дисконттау операциясы инвестициялық шешімді таңдауда кеңінен қолданылатындығына қарамастан, бұл құралды экономикалық бағалаудың белгілі шарттылығын көрсету керек. Бірақ, дисконттаудың есептік тәсілі үшін банктің пайыздық есептік мөлшері қолданылады, бұл мөлшер жалпы инвестициялық белсенділік пен инвестицияланатын нысанның болашақ құнын анықтайтын факторлардың бірі болып табылады. Сондықтан, дисконттау тәсілі белгілі бір шеңберде ғана – ең орнықты вариантты енгізу және әртүрлі мерзімдегі құрылысқа күрделі қаржы салымын салуда бірқатар нұсқаны таңдауға ыңғайлы. Сонымен қатар, дисконттау әдісі инвестициялық жобаны таңдауға мүмкіндік береді [3].

Келесі инвестиция тиімділігін бағалау мәселесінде сандық аспекті де үлкен маңызға ие. Ол инвестицияны экономикалық бағалаудың кеңінен таралған құралы болып табылатын дисконттау базасын таңдаудың күрделілігімен анықталады, яғни инвестор үшін ұсынылатын инвестициялық шешімді таңдау критерийлерінің мәнін таңдаудан тұрады.

Әдебиеттер

1. Поляков А.Ф. Современная концепция развития системы управления агропромышленным комплексом // Экономика и управление АПК (Межвузовский сборник научных трудов). - Изд.: Мордовского университета, 2011. – с.4-7.
2. Остапенко В., Мешков В. Собственные источники инвестиций предприятий //Экономист. - 2013. -№8. - с.28-36.
3. Острикова Д.К. Амортизационные отчисления – инвестиции в основной капитал агропредприятий //Аль-Пари. - 2015. - №2. - с.94-97.
4. Лишанский М.Л., Маслова И.Б. Финансы в сельском хозяйстве: учебное пособие для вузов. - М.: Финансы. ЮНИТИ, 1999. – 430 с.
5. Аликаева М.В. Источники финансирования инвестиционного процесса // Финансы. - 2013. - №5. - с.12-14.

Finansowe stosunki

Магистр статистики Ким Н.Р., магистр экономики Кулакаева И.Ж.
Кызылординский государственный университет имени Коркыт Ата

СПОНТАННОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ И ФАКТОРИНГ, КАК МЕТОД УПРАВЛЕНИЯ ОБОРОТНЫМИ СРЕДСТВАМИ

Основная цель эффективного управления оборотными активами – сокращение периода их оборачиваемости, сокращение сроков оплаты по отгруженным товарам, оказанным услугам, выполненным работам. В данном случае мы предлагаем использовать метод спонтанного финансирования и факторинг.

Как известно организация идет на упущенную выгоду по сравнению с той выгодой, которую оно получило бы вложив деньги в банк. Так же необходимо отметить, что если бы свободные денежные средства пустить в оборот и если рентабельность выше банковского процента, то рационально вкладываться в оборот предприятия. Но, не предоставляя коммерческого кредита, часто трудно просто реализовать свою продукцию. В данной ситуации нами предлагается использовать спонтанное финансирование. Это выгодный метод финансового менеджмента с целью сокращения, снижения дебиторской задолженности. Суть данного метода заключается в предоставлении скидок по выставленным счет-фактурам, досрочно, до наступления сроков оплаты.

Покупателю дается выбор: воспользоваться определенной скидкой с цены оплатив досрочно или оплатить сполна в назначенный срок. Здесь необходима эффективная работа финансового отдела, как организации поставщика, так и организации покупателя. Что выгоднее: оплатить досрочно, даже может быть взяв кредит в банке или оплатить в срок без скидок?

Спонтанное финансирование — это простой и дешевый метод получения средств в финансовом менеджменте. Большим плюсом данного метода является отсутствие обеспечения.

Еще одним из относительно новым у нас, набирающим обороты способом ускорения оборачиваемости оборотных средств является факторинг. Данный метод предлагаем использовать к крупным и постоянным клиентам – дебиторам.

Если раньше данный метод не использовался участниками торговых операций, то сейчас в условиях экономического кризиса очень популярен. Как утверждают банкиры, за последний год прирост составил 100%. Для малых предприятий, с целью сокращения кассовых разрывов и привлечения денежных средств в оборот, плюсом является отсутствие залогового обеспечения, перенос риска неоплаты со стороны покупателей на «плечи» факторинговой компании (в случае неоплаты долга поставщик не несет никакой ответственности). Плюсом для крупных предприятий – это хеджирование валютных рисков.

Банк или факторинговая компания после изучения поставщика и покупателя подписывают договор факторинга (рисунок 1). Поставщик поставляет товар покупателю, а факторинговой компании передает документы (счет-фактуру, накладную). Далее факторинговая компания переводит на расчетный счет поставщика (клиента) до 100% от суммы продажи (в зависимости от заключенного договора). При наступлении срока оплаты покупатель товара перечисляет денежные средства на счет факторинговой компании и банк переводит оставшуюся сумму за вычетом суммы комиссии.

На сегодняшний день факторинг недостаточно развит в Казахстане и находится на уровне зарождения. Основными проблемами являются, недостаток капитала у факторинговой организации из-за дороговизны стоимости привлечения денег. В связи с чем увеличивается и стоимость предоставления факторинга, хотя, как утверждают специалисты, что «проблемных» факторингов намного меньше «проблемных» банковских кредитов.

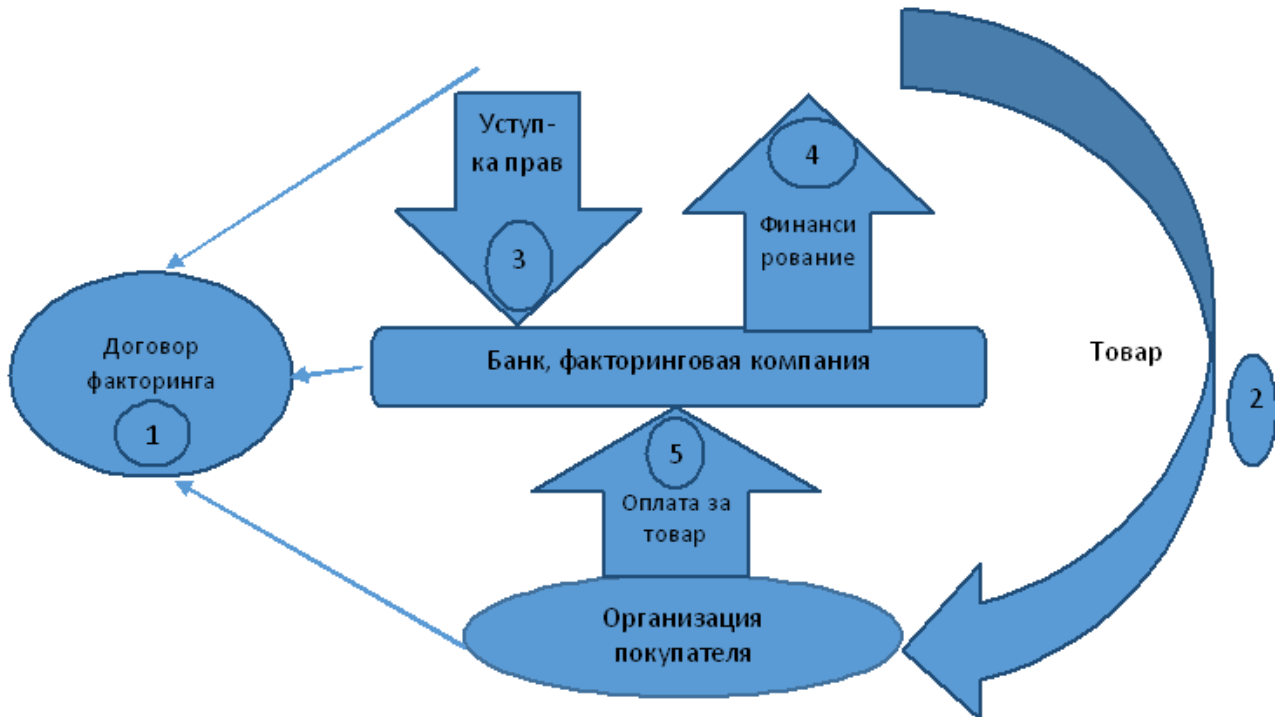

Рисунок 1. Схема факторинга

Таким образом, мы предлагаем использовать факторинг –предприятиям у кого имеется большая дебиторская задолженность, как альтернатива дорогим банковским кредитам.

Литература:

1. Каренов Р.С., Смаилов Т.Х. Факторинговое обслуживание // Казахстан: Экономика и жизнь. — № 10. — С. 67-69.
2. Павлова Л.Н. Финансовый менеджмент в предприятиях и коммерческих организациях. Управление денежным оборотом. — М.: Финансы и статистика, — 160 с.

Veronika Shtokolova

(I. M. Tsurkan, research supervisor)

National Technical University Dnipro Polytechnic, Dnipro, Ukraine

COMMON PROBLEMS OF SMALL BUSINESS AND THEIR SOLUTIONS

Small business is an integral part of a highly developed economy as it takes on a number of functions that allow the economy to improve. Firstly, it provides a lot of jobs, while large enterprises actively conduct the engineering of production and, conversely, only reduce the number of employees. Secondly, it instantly responds to changes in the external environment, including demand. In addition, innovation is usually carried out in a small business. This is due to the fact that small enterprises do not have a large amount of technical equipment, and therefore less time and money is required to commit changes in production than at large enterprises.

In many developed countries, for example, in Japan, the United States, and Germany, small enterprises make up a large proportion of the total number of enterprises, and they produce more than half of all the products manufactured in the country. In Ukraine small business is at the stage of development.

Statistics show that over the period of seven years (2010-2017) the number of small enterprises in Ukraine has reduced by 17.2% [1]. Moreover, that means that the socio-economic climate for doing business in Ukrainian society is not perfect, and there is a number of problems that need to be solved for the intensive development of small business.

Currently, a large number of laws, decrees that support small business are being adopted, but there are still a number of problems hindering its development, including difficulties in obtaining bank loans and high interest rates, deficiencies in production facilities, inflation, imperfections of the banking system and many others. But the main problem is high tax burden. Let's consider more details of the disadvantages of taxation of small businesses [2].

Today, there is a tendency all over the world to simplify the tax payment system, while in Ukraine the taxation system has a very complex structure. The tax structure includes various deductions, fees and excise taxes, that in fact, are difficult to

distinguish. For this reason, the accounting department of an enterprise often makes mistakes when calculating the tax amount, as a result of which the organization has to pay penalties for failure to pay taxes on time. In addition, the laws that set tax rates and the income from which they are deducted, the elements required to pay are not specified accurately.

In addition to the complexity of regulatory documents, the instability of the legal framework should also be mentioned. Of course, the fact that the government is trying to improve the situation by introducing amendments, changes, new provisions is a positive thing. However, instructions explaining the laws are published out of time that creates difficulties both for enterprises and directly for tax services.

Many small start-up firms go bankrupt due to the fact that they cannot pay all taxes on time. Tax rates are very high, especially the income tax rate. Therefore, after paying all the mandatory taxes, start-up companies do not have the necessary amount of money to maintain and develop their business and it collapses. In this case, the state pursues, first of all, the interests of maximal replenishment of the treasury, not taking into account the individual capabilities of small enterprises.

Other key problems of small business can be listed as well. It is difficult for an average citizen to get a loan for business development even if there is an effective business plan, since loan conditions are quite tough, that is, the interest on the loan is high (about 30%). Another problem is administrative barriers. Conclusions, certificates, licenses, permits are issued for a short period, for example, a year, which forces enterprises to issue a large number of documents again and again.

Thus, the above problems of small business development in Ukraine are important, therefore, they need to be resolved as soon as possible. According to this, it is necessary to distinguish the key steps that should be taken to stimulate small businesses:

Firstly, the key aspects of improving the taxation of small businesses:

1. Creating favorable conditions for small businesses is one of the priorities of our state in the sphere of taxation. In order for the tax burden to be feasible for start-up entrepreneurs, unambiguity, stability, and transparency of the tax system and its elements are necessary.

2. In addition, it is necessary to establish strict operational control over compliance with tax laws, suppression of “shadow” economic operations that are on

the way to creating a prosperous business climate. It is important that in our state entrepreneurs seek to conduct their business in a market economy by legal means. Thus, it is necessary to increase the liability of businesses and individuals for attempts to evade taxes.

Secondly, amendment of the legislation on the procedure of setting up an enterprise and simplifying the process by reducing the number of permits required to open a firm.

Thirdly, the implementation of concessional lending, providing low interest rates, long-term loans, the ability to return the amount received before the loan expires, equity financing, or the development of a state program for the provision of subventions from the state budget.

Fourthly, the improvement of the licensing and patenting system for enterprises by extending the validity of licenses and patents.

Finally, the creation of the National Research Center for the Improvement of Public Administration in the Sphere of Entrepreneurship, which will deal with the regulation and support of small business.

So, the systematic work in these areas will provide for productive transformations of the business environment and increasing the efficiency of small businesses.

References:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

2. Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» : № 4618-VI : від 22.03.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>.

Абдурахманов Р.Р.

*Египетский университет исламской культуры Нур-Мубарак, г. Алматы
e-mail:kazchina@mail.ru*

ПЕНСИОННЫЙ ФОНД И ЗАКЯТ

В статье рассматривается одна из альтернатив, действующей западной модели пенсионной системы и налога на имущество и финансы, действующей в исламском обществе. Обращается внимание на актуальность данной темы в Казахстане. Проблематика рассматривается в контексте теоретического подхода, с учетом современных реалий, эволюции общества, технологического развития человечества.

Введение

В мире происходит старение наций. Затянувшийся экономический кризис будоражит умы экономистов и политиков. Народ, видя как тают их мечты о счастливой старости, все больше задумывается о бренности этого мира и все больше смотрит в сторону духовных ценностей, хоть и не следует им. Ибо только духовными ценностями руководимы люди. Набирающая, в количественном выражении армия пенсионеров, выходит на лидирующие позиции, в гонке за кресла власти. Политикам, всё более приходится считаться с мнением пенсионеров. Но когда в кромешной тьме забрезжил лучик света под названием исламская экономика, мир все же боится открыть глаза. Виной тому набирающая волна исламофобии и элементарное незнание религии.

Основная часть

Прелесть исламской экономической модели состоит в том, что она с самого начала отвергала мысль несправедливого разделения прибыли и исключала получение ее без риска и участия. Поэтому модель западной экономики, корни которой уходят в Древнюю Грецию, где была разработана великая мысль порабощения человечества, где верховным жречеством была разработана стратегия глобальной политики, в основу которой легли идеи управления людской массой при наименьших вложениях, рисках и угрозы потери власти, всегда будет чувствовать свою слабость перед исламской моделью экономики. И самое главное, что во главу всей идеи не ставится мысль главенства человека над

человеком или создания над созданием, стоит мысль главенства Создателя над созданным, где Патриарх Мира не нуждается ни в чем, когда созданное нуждается в его милости. В мире ничего не поменялось, лишь модифицировались рычаги управления людьми. Теперь даже цепей не нужно, чтобы держать раба на привязи, это делает сама стратегия ростовщичества, где черным по белому отражена суть - "и будешь давать займы многим народам, а сам не будешь брать займы и будешь господствовать над многими народами, а они над тобою не будут господствовать".[1] И даже слово раб сейчас стало словом рабочий.

Западная модель экономического построения уже плотно засела в умах казахстанцев, которые уже не мыслят своей жизни без кредитов. В конечном счете наша страна только на обслуживание долгов, т.е. не погашение кредита, а лишь оплату процентов, тратит сумму в несколько триллионов тенге в год. Подумайте только, да да, триллионов! А сколько же у нас пенсионеров? Чуть более 2.000.000 человек. Давайте представим, что пенсионер в среднем получает 200\$ в месяц или к примеру 2500\$ в год. Получается что в год на пенсионеров тратится в пределах 5 млрд долларов. А на обслугу процентов по кредитам уходит в несколько раз больше. Задумайтесь только!

А ведь эти деньги, которые мы тратим только лишь на обслуживание процентной ставки по кредиту, являются настолько большими, что являются годовым бюджетом некоторых стран. К примеру валовой внутренний продукт соседнего Кыргызстана в 2016 году составлял 6.5 млрд долларов США.[2] А самое главное, что сама сумма долга не уменьшается, а наоборот увеличивается. И что дает это нам в будущем? Долги, которые придется отрабатывать нашим детям и внукам! Сейчас как никогда нам стоит задуматься о будущем! Что нас ждет? Конечно же политика страны направлена на привлечение иностранных капиталов, но не послужит ли это в будущем для нас потерей национального достоинства и не сделает ли нас наемными рабами для иностранцев в своей же стране? Как никогда вся нация должна одуматься и начать думать, прежде чем совать свою шею в петлю.

Давайте рассмотрим такую интересную вещь как пенсия. Да да, пенсия - регулярные ежемесячные или еженедельные выплаты лицам достигшим определенного возраста, старости. Не буду рассматривать выплаты для инвалидов и пенсии выплачиваемые лицам, которые потеряли кормильца.

Конечно же первоначально модель пенсионного обеспечения впервые был разработан и введен Юлием Цезарем, но развитие этой модели как раз таки дали ростовщики уже в наше время. Да да, ростовщики и в наше время. Понятие пенсии существует уже достаточно давно, с середины прошлого тысячелетия. Однако все тогдашние пенсии были персональными – некий властитель или же аристократ назначал некоему человеку содержание за конкретно его заслуги. Пенсия массовая, для всех, с нами достаточно недолго – с 1889 года, ввёл её в объединённой Германии канцлер Отто фон Бисмарк. Была она всеобщей и обязательной для рабочих и служащих; до ввода в строй такой пенсионной системы, пенсии в Германии предполагались только для чиновников, которых, конечно же, в общей массе населения было мало. Пенсия полагалась по достижению 70 лет; ключевым моментом было здесь то, что средняя продолжительность жизни в тот период составляла не более 45-50 лет (причиной тому была существенная смертность людей в молодом возрасте) – так что немцы вполне обоснованно прозвали эту систему «пенсией для покойников».

Причины ввода пенсионной системы Бисмарком были исключительно политическими. Идея пенсии по возрасту была очень популярна среди социалистов того времени, и дабы не потерять значительную часть электората, Бисмарк пошел на осуществление этой идеи. Другой его целью было поддержание государственного единства немцев, достигнутого очень тяжелым трудом. Бисмарк выступал против частных пенсионных фондов, он хотел что бы немцы в первую очередь рассчитывали на государство.

В США государственная пенсия была введена в период Нового курса Рузвельта, произошло это в 1935 году. Пенсии по старости должны были выплачиваться гражданам США, достигшим возраста 65 лет, подходящим по определённому критерию оседлости при условии, что их заработок с 31.12.1936 до достижения 65-летнего возраста не превысит \$3000 – т.е. предназначались они для граждан, не скопивших себе на жизнь. Активное развитие частных пенсионных фондов началось в США после войны.

В Советском Союзе до войны никаких массовых пенсий не было вообще, были лишь персональные. Всеобщие пенсии для рабочих и служащих были введены лишь в 1956 году, для колхозников – в 1964. Всего лишь менее полувека назад. [3]

Как же образуются средства в пенсионном фонде, которые всегда изымаются из текущего объема выпущенных товаров и услуг, в эквиваленте денег? Рабочий, отчисляя ежемесячно некоторую сумму денег в пенсионный фонд, теряет их, не имея к ним доступа и в конечном итоге он лишь имеет заверения разных госфондов, что когда он выйдет на заслуженный отдых, фонд начнет их выплачивать ему. До той поры фонд в полной мере распоряжается его имуществом, используя его для инвестиций, вложений по ценным бумагам и так далее. Необходимо понять одну простую истину - увеличение пенсионных выплат неизменно связано с увеличением пенсионного налога для рабочих. Никто не собирается платить из собственного кармана. От перестановки мест слагаемых, сумма не изменяется. Поэтому баланс денег в этом случае никак не меняется. Огромной проблемой пенсионной системы есть демография. Уже давно замечено, что как только человек начинает думать о обеспеченной пенсии, так рождаемость падает. Неизменно раньше, залогом успешной старости являлись дети, с прогрессом же данной модели, статистика показывает, что рождаемость падает в разы. За полвека действия пенсионной системы рождаемость в Германии на одну женщину, упала с 4,5-4,8 до скудного показателя 2,5. В настоящее время этот показатель чуть выше единицы. И данный показатель не только в Германии.[4] Эта схема неизменно действует в любой стране в которую приходит. Опасность в том, что постепенно вымирают целые народы. Если же теоретически рассмотреть модель, в которой постепенно исчезают те, кто должен пополнять фонды, в виду того, что падает рождаемость, то можно предположить будущий кризис. И тогда фонду нечем будет платить и безоблачное будущее многих пенсионеров становится не таким уж и безоблачным.

Самая же большая угроза для экономик постсоветских стран на данный момент, как продукт и следствие евроцентризма - старение нации. И это заметьте не только мои мысли, это заключение ведущего международного рейтингового агентства Moody's.[5] В стране становится все больше пенсионеров и доля работающего населения становится все меньше. Что следует за этим? Конечно же повышение пенсионного возраста, это неизбежно! Работает формула. Одной из самых затратных статей в бюджете страны, построенной по западному образцу - это расходы на пенсионное обеспечение. Надвигающийся международный кризис на страны бывшего союза неизменно заставит

пересмотреть налогово-бюджетную политику. Уже сейчас будущим пенсионерам неоднозначно намекают, что кормить дармоедов никто не будет. И в конечном итоге стариков начнут мотивировать работать и после выхода на пенсию. Но и здесь палка о двух концах. Армия пенсионеров растет, растет и их политическое влияние, ибо терять им нечего и будущим партиям страны придется считаться с этим.

На основании этих аятов, учеными ислама определены 8 категорий лиц, которым выплачивают закят:

1. Нуждающиеся (фукаро).
2. Неимущие (масакин).
3. Сборщики закята..
4. Для лиц, чьи сердца хотят завоевать (муальляфатуль-кулюб).
5. Для выкупа и дальнейшего освобождения из рабства правоверных.
6. Обремененные долгами.
7. Находящиеся на пути Всевышнего Аллаха.
8. Путники. Категория лиц, которая попала в нужду, будучи в пути. [6]

Выводы

В данной статье я попытался рассмотреть проблемы модели пенсионной политики, западного образца. Учитывая, что большая часть населения Казахстана, причисляет себя к исламу, мною рассматривается налог, взимаемый с мусульман, под названием закят.

Ссылки на источники

1. <https://bible.by/verse/5/28/12/> (Второзаконие 28:12) Библия
2. <http://www.stat.kg/ru/news/po-itogam-2016-goda-vvp-kyrgyzstana-vyros-na-38-procenta/>
3. <http://hvylya.net/analytics/economics/evolyutsiya-pensionnoy-sistemyi.html>
4. <https://www.kazpravda.kz/articles/view/demografiya-so-znakom-minus/>
5. https://forbes.kz/process/economy/moodys_schitaet_starenie_naseleniya_ugrozoy_dlya_ekonomiki_sng/?utm_source=forbes&utm_medium=most_views Moody's считает старение населения угрозой для экономики СНГ
6. <https://umma.ru/napravleniya-realizatsii-zakyata/>

Zarządzanie pracą

Капченко Р.Л.,

доктор философии по экономике (Ph.D), доцент

Капченко Л. Н.,

кандидат педагогических наук, доцент

ФОРМИРОВАНИЕ РАБОЧИХ КАДРОВ:

СТРУКТУРНО-СИНЕРГЕТИЧЕСКИЙ ПОДХОД ИССЛЕДОВАНИЯ

Развитие материально-производственной сферы, решения при этом социально-экономических проблем, обеспечивает не только преодоление кризисных явлений, но и способствует экономическому росту. Так, в настоящее время, основой формирования новой экономики, источником благосостояния и качества жизни населения становятся высокие технологии, знания, интеллект. Предпосылкой для определения методологических основ исследования формирования рабочих кадров для материально-производственной сферы является необходимость рассмотрения привнесенных рыночной экономикой изменений.

Отечественной экономической наукой недостаточно изучена значимость социальных и институциональных механизмов проведения реформ, в частности, роль материально-производственной сферы как регулятора экономической динамики. Именно взаимодействия, связывающие между собой рабочие кадры и тем самым «соединяют» (формируют) материально-технологическую среду, обуславливают и тот синергетический эффект, который необходим для преодоления социально-экономического кризиса. При этом социально-экономические отношения по поводу собственности на средства производства в форме основного капитала уступают место по своей значимости социально-трудовым отношениям по поводу использования знаний, навыков, профессиональных компетенций. Это предопределяет перенос центра тяжести с собственности на материальный капитал в плоскость собственности на интеллектуальный капитал, со среза социального неравенства, который

подпадает под схему «работодатели – самозанятые – наемные работники», в плоскость образовательно-профессиональных неравенств.

Инвестиционные расходы изменяются в логической последовательности: сначала возникает желание воспользоваться новейшей возможностью, потом на его смену приходит осторожность и боязнь вложить больше, чем нужно; в конце концов, наступает пассивный период, когда рынок становится насыщенным. В общем, желание инвестировать не может существовать вечно - рано или поздно инвестиции сокращаются, особенно при росте стоимости заемных средств. Если инвестиционные расходы меняют только структуру экономики, а объем этих расходов остается постоянным - экономика продолжает свое существование, но если не каждая потеря в инвестиционных рядах может быть возмещена, экономику ожидает падение.

На смену праву собственности приходит право на образование [1] и в этом смысле образовательно-профессиональные различия самом деле замещают традиционные экономические различия.

Итак, сфера образования, чем дальше, тем больше становится источником формирования ключевых производственных ресурсов, поскольку обеспечивает производство креативных способностей человека. ...человек есть один из основных факторов производства или, на языке марксизма, главная производительная сила. Специфика современной экономики, однако, состоит в том, что это система, в которой основную роль играет творческий потенциал человека. А его формирование обуславливает необходимость развития образования, которое будет общедоступным и развивающимся через всю жизнь.

Поэтому можно считать, что основной составляющей в формировании рабочих кадров для материально-производственной сферы индустриальной и тем более постиндустриальной и информационной эпохи является социально-профессиональная принадлежность индивидов, включая особенности характера труда, квалификационно-образовательные качества работников, объем их управленческих полномочий и т.д., которые характеризуют их как носителей социального, экономического, политического и культурного капитала.

Предложенная структурно-логическая схема (рис. 1) показывает идентификацию современных проблем формирования рабочих кадров для материально-производственной сферы с помощью эволюционного развития исторических типов социально-экономических систем.

Авторы демонстрируют степень их актуальности (прогрессивности) - через последовательную оценку роли биодемографических (демографический аспект), экономических (личностно-трудовой профиль) и социальных (образовательно-профессиональных) факторов в формировании рабочих кадров.

При определении методологических основ исследования формирования кадров необходимо понимать, что рыночная система организации производства является дееспособной. Однако ей не справиться без вмешательства государства, которое должно осознавать как настоятельную потребность своего участия в конкурентной борьбе, так и необходимость социального обеспечения и помощи в получении соответствующего образования, что свидетельствует о настоятельной необходимости поиска и разработки научно-методического и информационного обеспечения анализа формирования рабочих кадров.

Список использованных источников

1. Маршалл А. Принципы экономической науки / А. Маршалл. – М. : Эксмо, 2007. – 476 с.

Ewidencja i audyt

Доктор PhD, профессор Аппакова Г.Н.
М.э.н., ст.преподаватель Казбекова Ж.Ш.
Университет Нархоз, Республика Казахстан

ЧЕТ ЗАТРАТ НА ПРОИЗВОДСТВО ТУРИСТСКОГО ПРОДУКТА И СТРАХОВЫХ ПОЛИСОВ ТУРИСТОВ

Туроператор занимается комплектацией туров (турпродукта), а именно: разрабатывает туристические маршруты, обеспечивает их услугами, организует рекламу, определяет стоимость тура и продает туры (самостоятельно или через турагента). Туристский продукт — право на тур, предназначенное для реализации туристу [1]. Турпродукт является продукцией собственного производства, которое связано с определенными затратами. В деятельности турпредприятия затраты — уменьшение активов или увеличение обязательств. К затратам, возникающим у туристских организаций, можно отнести:

1) затраты, непосредственно связанные с производством и реализацией туристского продукта - на приобретение прав и услуг у специализированных сторонних организаций и предпринимателей на следующие услуги туристам:

- по транспортному обслуживанию (автотранспортные, авиационные, железнодорожные, морские и речные перевозки);
- по размещению и проживанию (в гостиницах, мотелях, кемпингах, пансионатах, домах отдыха и др.);
- по питанию (в столовых, ресторанах, кафе, барах);
- по экскурсионному обслуживанию;
- культурно-развлекательного, культурно-просветительного и спортивного характера;
- по визовому обслуживанию;
- по добровольному страхованию (от несчастных случаев), медицинскому страхованию (от болезней) в период туристской поездки;
- по медицинскому обслуживанию, лечению, профилактике заболеваний;
- по обслуживанию гидами-переводчиками и сопровождающими;

- 2) затраты на обеспечение туристской фирмы рабочим персоналом;
- 3) отчисления социального налога и социальных отчислений в фонд социального страхования от фонда оплаты труда персонала фирмы
- 4) затраты на организованный набор работников, связанные с оплатой услуг по подбору кадров;
- 5) затраты, связанные с освоением новых туров, включая стажировку по иностранному языку работников в странах, в которых у туристской организации предполагается организация туров на основе налаженного делового сотрудничества;
- 6) платежи сторонним организациям за услуги, оказанные по организации туров;
- 7) затраты на содержание, обслуживание и управление туристской организации;
- 8) затраты на выплату комиссионных вознаграждений контрагентам;
- 9) затраты, возникающие по невостребованной туристами части услуг, права на которые приобретаются партиями для целей формирования туров:
  - по фрахтованию всей или части вместимости транспортного средства (чартер) у перевозчика или иного организатора чартерных рейсов;
  - по приобретению блока мест, в транспортном средстве (блок-чартер), выполняющем регулярный или чартерный рейс;
  - по размещению и проживанию организаций и предпринимателей, предоставляющих такие услуги, а также у обладателей прав на такие услуги;
- 10) прочие затраты и платежи.

Состав затрат, включаемых в себестоимость продукции, регламентируется НСФО, Правилами бухгалтерского учета, а также МСФО/IAS 2 «Запасы». В соответствии с этими документами в производственную себестоимость туристского продукта входят затраты, подразделяемые на: прямые и косвенные.

Прямые затраты - это затраты, которые могут быть прямо и непосредственно включены в себестоимость туристского продукта (заработная плата работников, связанных с производством и реализацией туристского продукта, отчисления социального налога) и как правило они учитываются в разрезе элементов затрат.

Косвенные затраты - это затраты, вносимые в себестоимость туристского продукта через их распределение (расходы на международные телефонные переговоры, оплата услуг доступа в Интернет, изготовление рекламной (каталогов) и сувенирной продукции, арендная плата) [2, С.70]. Они образуют комплексные статьи (из нескольких экономических элементов), различающиеся по их функциональной роли в производственном процессе.

Кроме этого затраты на производство туристского продукта группируются по видам расходов, которые являются в экономике общепринятыми, и классифицируются по:

1) экономическим элементам (экономическому содержанию) - применяется при формировании себестоимости на фирме в целом, позволяет определить структуру себестоимости и включает в себя пять основных групп расходов: материальные затраты; затраты на оплату труда; отчисления; амортизация и обесценение средств; прочие затраты;

2) по статьям затрат (по целевому назначению) - используется при составлении калькуляции (расчет себестоимости единицы продукции), т. е. позволяет определить во что обходится организации единица каждого вида продукции (работ, услуг), и состоит из затрат на: материалы; оплата труда; отчисления от оплаты труда; накладные расходы.

В соответствии с международной и принятой отечественной практикой, затраты оцениваются по себестоимости. Себестоимость туристского продукта формируется под воздействием разных факторов. Поэтому возникает необходимость установить факторы, которые являются решающими на различных стадиях создания туристского продукта, и организовать их анализ. В целом, себестоимость туристского продукта представляет собой стоимостную оценку используемых в процессе производства природных ресурсов, сырья, материалов, топлива, энергии, основных средств, трудовых ресурсов, а также других затрат.

В управлении затратами туристской организации важная роль отводится способам исчисления себестоимости объекта калькулирования и единицы продукции. Всю совокупность применяемых в туристских организациях способов калькулирования затрат можно отнести к следующим группам: способ прямого расчета; способ пропорционального распределения затрат; комбинированный способ [3, С.124]. Способ прямого расчета затрат

заключается в том, что себестоимость туристского продукта определяется на основе прямого учета затрат, а себестоимость турпакета исчисляется делением общей суммы затрат по этой турпродукции на их количество. Он применяется в случае, когда формируется один вид турпакета.

Способ пропорционального распределения затрат применяется для калькулирования себестоимости продукции в условиях одновременного формирования нескольких видов турпродукции. Сущность способа заключается в том, что затраты на отдельные виды продукции распределяются пропорционально экономически обоснованному базису.

Комбинированный способ калькулирования себестоимости представляет собой сочетание нескольких способов. Применяется этот способ, когда применение вышеперечисленных способов калькулирования в отдельности невозможно.

Учет затрат на создание и реализации турпродукта отражается следующими записями:

Стоимость приобретенных услуг (услуг транспорта, гостиниц, ресторанов) для формирования турпродукта Дебет 8110 «Основное производство»

Кредит 3310 «Краткосрочная кредиторская задолженность поставщикам и подрядчикам»

НДС по приобретенным услугам Дебет 1420 «НДС»

Кредит 3310 «НДС»

Заработная плата гидов, переводчиков

Дебет 8110 «Основное производство»

Кредит 3350 «Краткосрочная задолженность по оплате труда»

Начислен социальный налог от оплаты труда

Дебет 8110 «Основное производство»

Кредит К3130 «Социальный налог»

Отражение себестоимости реализованных туров

Дебет 7010 «Себестоимость реализованной продукции и оказанных услуг»

Кредит 8110 «Основное производство».

Затраты на освоение нового турпродукта учитываются отдельно. Ими являются затраты на ознакомительные туры для менеджеров. Они учитываются

в составе расходов будущих периодов на счете 1620 «Расходы будущих периодов».

Для исчисления себестоимости турпродукта составляется калькуляция, то есть документ в котором определяется и оформляется его продажная цена. В зависимости от целей калькулирования различают плановую, фактическую и сметную калькуляции.

Обычно туристские организации включают в стоимость туристского продукта страховые полисы, за которые берут комиссионное вознаграждение 10-15%. Однако страховка не всегда обязательна и оплачивается туристом по желанию, поэтому в стоимость тура она не входит, а оформляется как дополнительная услуга [4, С.87]. Добровольное страхование туристов осуществляют страховые организации. Их агентами выступают турпредприятия. По агентскому соглашению турпредприятию выдаются бланки страховых полисов. В турфирме они отражаются на счете 006 «Бланки строгой отчетности».

Визовое обслуживание осуществляется с помощью вызова от зарубежной организации на определенное количество туристов. После рассмотрения консульством выдается общая виза на группу или на отдельного туриста. Со стоимости турпродукта турпредприятия предоставляют скидки клиентам (сезонные, на детей, специальные, для постоянных клиентов).

Список литературы:

1. Закон Республики Казахстан от 13 июня 2001 года № 211-III «О туристской деятельности в Республике Казахстан» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 22.12.2016 г.) http://online.zakon.kz/document/?doc_id=1023618 Казахстан»

2. Назарова В.Л. Бухгалтерский учет в отраслях - Алматы: ТОО «Издательство «Экономика», 2014. - 425 с.: 60x94 1/16. (переплет) ISBN 978-601-225-656-7.

3. Аппакова Г.Н. Финансовый учет- Алматы: ТОО «Издательство LEM», 2010.

4. Нурсеитов Э.О. Бухгалтерский учет- Алматы: ТОО «Издательство LEM», 2012.

К.е.н. Булкот Г.В., студентка Волобой Ю.О.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Україна

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ, УСТАНОВАХ, ОРГАНІЗАЦІЯХ УКРАЇНИ

В сучасних умовах господарювання наявність у підприємствах, організаціях, установах значних розмірів дебіторської заборгованості знижує ліквідність їх активів, негативно впливає на фінансову платоспроможність, а також відволікає зайві грошові кошти. Крім того відбувається погіршення оборотності грошових коштів (швидкості обертання коштів) збільшується кредиторська заборгованість. Погіршення платоспроможності підприємства ставить під загрозу можливість обслуговувати свою поточну діяльність та вчасно розраховуватись по боргах і як наслідок призведе до погіршення результатів діяльності. Тому, належна організація контролю дебіторської заборгованості сприяє ефективному управлінню її розмірам і термінами на підприємстві та посиленню контролю за своєчасним здійсненням розрахунків.

На ефективність контролю діяльності підприємства значною мірою впливають створена організаційна структура, якість підготовки облікової інформації, професійний рівень фахівців, належна оцінка отриманих даних, які обумовлюють прийняття управлінських рішень. Бухгалтер під час ведення контролю і здійснення податкових розрахунків на підприємстві має орієнтуватися у методологічних розбіжностях різних законодавчих баз, які регулюють дві економіко-правові системи - обліково-аналітичну та податкову.

Основними завданнями контролю дебіторської заборгованості на підприємстві є: встановлення реальності дебіторської заборгованості та простроченої заборгованості (за якою минув строк позовної давності); контроль правильності списання заборгованості, строк позовної давності якої минув; контроль достовірності відображення в обліку дебіторської заборгованості залежно від прийнятого методу визначення реалізації; контроль правильності та обґрунтованості списання заборгованості; дослідження правильності

оформлення і відображення в обліку заборгованості за виданими авансами, пред'явленими претензіями.

Одним із найважливіших чинників фінансової стабільності підприємства є стан дебіторської заборгованості, що виникає під час здійснення економічних взаємовідносин з іншими суб'єктами господарювання. Тому, важливо проводити постійний контроль дійсного стану дебіторської заборгованості з метою забезпечення мінімальних гарантій для користувачів фінансової звітності відносно достовірності, реальності, повноти і законності приведеної про неї інформації.

В сучасних умовах виробництва та стану розвитку економіки момент поставки товарів та оплати не співпадають, тому виникає таке поняття як «дебітори». Зовнішні боржники підприємства виникають або внаслідок попередньої поставки товарів (робіт, послуг) з їх післяплатою за договором, або ж при перерахуванні авансу на рахунок постачальника. Виділяють ще такі види дебіторської заборгованості: за товари та послуги; за отриманими векселями; за відшкодуванням податку на додану вартість; за відшкодуванням завданих збитків і нестач; підзвітних осіб; інша дебіторська заборгованість.

Для організації контролю розрахунків з дебіторами на підприємстві треба визначитися з її класифікацією згідно з чинним законодавством. Так, обов'язковим в Україні є поділ дебіторської заборгованості відповідно до п. 4 П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» на довгострокову та поточну, який залежить від нормального операційного циклу і терміну погашення заборгованості. В деяких випадках (по спеціальним завданням чи при виникненні сумніву в можливості утримання боргу) необхідно визначити реальність дебіторської заборгованості. Остання може бути реальною, сумнівною і безнадійною.

Для визначення реальності боргу необхідні підтвердження дебітора, дані про існування боржника, документальне обґрунтування боргу і дані про його тривалість. Для ефективного функціонування підприємства важливо здійснювати постійний контроль його дебіторської заборгованості. Необхідно покращити пошуки удосконалення системи управління дебіторською заборгованістю. Створити резерв сумнівних боргів, якщо заборгованість не віднесена до безнадійної. Здійснювати систематичне проведення інвентаризації розрахунків. У відділі внутрішнього контролю уповноважити відповідальну

особу здійснювати контроль за станом розрахунків із дебіторами, яка безпосередньо підпорядкована керівництву.

Отже, оптимальною та результативною можна вважати таку діяльність підприємства, оцінка показників якої свідчить про високий рівень прибутковості та ліквідності. Для забезпечення постійної наявності оборотних коштів і платоспроможності підприємства дуже важливе значення мають розміри його дебіторської заборгованості та її постійний контроль.. Тому, підготовка достовірної та теоретично обґрунтованої вихідної інформації, яка буде застосована при складанні фінансової звітності, потрібна як внутрішнім, так і зовнішнім користувачам для проведення аналізу та здійснення оцінки показників діяльності підприємства з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Література:

1. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. / Ф. Ф. Бутинець та ін. Житомир: ПП «Рута», 2009. 912с.
2. Дропа Я. Б. Організація контролю за дебіторською заборгованістю. Вісник Львівського університету. Серія економічна. Львів, 2010. Вип. 34. С. 438-446.

К.е.н. Булкот Г.В., студентка Максимкіна М.О.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Україна

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Кожне підприємство на території України є дуже важливим, бо забезпечує різні аспекти суспільного життя певними товарами чи послугами. Значну роль в функціонуванні підприємства займають виробничі витрати. Їх контроль є важливим, бо допомагає визначити механізм розподілу загальновиробничих витрат та забезпечити зниження цих витрат.

Актуальність зумовлена тим, що для визначення загальновиробничих витрат треба врахувати багато різних чинників, починаючи від різноманітності виробництва, та завершуючи особливістю сучасного економічного стану країни, та інші. Вивчення особливостей контролю загальновиробничих витрат вимагає нового розуміння цього питання та розгляду особливостей контролю загальновиробничих витрат в Україні.

Перед розглядом цього питання треба визначити поняття «витрати». Витрати – це зменшення певних ресурсів в процесі фізичної діяльності людини. Загальновиробничі витрати – це витрати, що пов'язані із функціонуванням та організацією виробництва окремих відділень, цехів, та інших структурних підрозділів виробництва. Контроль є однією з основних функцій системи управління, у зв'язку з цим, можна визначити, що контроль загальновиробничих витрат – це функція системи управління, що пов'язана із функціонуванням та організацією виробництва окремих відділень, бригад, та інших структурних підрозділів, виробництва, тому основними напрямками контролю загальновиробничих витрат є: загальновиробничі і загальногосподарські витрати застосовані методом аналізу даних аналітичного обліку з рахунку; перевірка обґрунтованості включення витрат до складу загальновиробничих і загальногосподарських і конкретних статей витрат (по оплаті праці апарату управління, під час відрахування на обов'язкове державне соціальне страхування, у спеціальні позабюджетні державні фонди, нарахуваннях податків

у бюджет, встановлених чинним законодавством, по нарахуванню, амортизації основних фондів; на поточний і капітальний ремонт основних фондів, на послуги зв'язку, комунальні послуги); контроль правильності визначення загального обсягу місячних витрат; контроль правильності розподілу накладних витрат на об'єкти основного виробництва, невиробничого споживання, вивчення та оцінка виконання кошторисів.

Особливістю контролю загальновиробничих витрат є те, що він залежить від певного підприємства, та окремих технологічних процесів та чинників. В зв'язку з вищевикладеним, процедура контролю є дуже складною, бо витрати поділяються на види, і кожен з них вимагає застосування окремого контрольного погляду на кожен вид загальновиробничих витрат. В зв'язку з цим, при проведенні контролю треба враховувати та досліджувати кожен структурну частину підприємства.

Також, при застосуванні контролю треба дотримуватись відповідності загальновиробничих витрат нормативно-правовим актам України. Ще одною важливою особливістю контролю є контроль процесів виробництва, огляд ресурсів обслуговування виробництва (витрати на утримання й експлуатацію машин та обладнання), контроль стану приміщень підприємства, дослідження якості і кількості матеріалів, що застосовуються у виробництві, перелік окремих ресурсів, що забезпечують функціонування структурних елементів виробництва в цілому (одяг працівників, папір, тощо). Також, проводиться контроль та перевірка персоналу підприємства чи виробництва (робітників та посадових осіб).

Тому, на підприємствах застосовують такий контроль витрат на управлінні виробництвом, а саме: (оплата праці апарату управління цехами, дільницями тощо), витрати на утримання, експлуатацію та ремонт основних фондів загальновиробничого призначення, витрати на вдосконалення технології й організації виробництва, витрати на охорону праці, техніку безпеки й охорону навколишнього середовища, інші витрати (витрати від браку, оплата простоїв тощо). Також, проводиться контроль суми витрат за технологічними процесами кожного переділу і сума відхилень від установлених нормативів, контроль підготовки бюджету, процесу його затвердження, а також наступний аналіз.

Отже, узагальнюючи все вищесказане можна зробити висновок, що процес контролю загальновиробничих витрат в Україні є особливим через те, що він є

багатоцільовим та багатофункціональним комплексом елементів, які відповідають окремим структурним елементам певного виробництва або підприємства. Також, контроль слідкує за відповідністю загальновиробничих витрат нормативно-правовим актам України.

Література:

1. Бондаренко Т.Ю. Аспекти проведення внутрішньо-економічного контролю загальновиробничих витрат. Криворізький економічний інститут ДВНЗ. URL: <http://nubip.edu.ua>.
2. Бондаренко Т.Ю. Підсистеми внутрішньогосподарського контролю загальновиробничих витрат гірничо-збагачувальних підприємств. *Інноваційний розвиток економіки і фінансів України в умовах глобалізації*: зб. наук. праць міжнар. наук.-практ. конф., Хмельницький, 2008. С.558-560.
3. Гуцаленко Л. В., Дерій В. А., Коцупатрий М.М. Державний фінансовий контроль: навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2009. 424 с.

К.е.н. Булкот Г.В., магістр Сметанюк Д.В.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Україна

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ, УСТАНОВАХ, ОРГАНІЗАЦІЯХ УКРАЇНИ

Головною передумовою успішного здійснення виробничого процесу як основної ланки діяльності підприємства є наявність і ефективне використання виробничих запасів. Для задоволення потреб користувачів в отриманні повної, правдивої та неупередженої інформації щодо виробничих запасів аудиторю необхідно виконати такі основні завдання для досягнення вказаної мети: здійснення контролю за дотриманням чинного законодавства щодо операцій з виробничими запасами; встановлення правильності визнання активів запасами згідно з П(С)БО № 9 «Запаси»; перевірка дотримання підприємством облікової політики щодо відображення запасів в обліку та звітності; перевірка правильності формування первісної вартості запасів; дослідження стану складського господарства запасів; встановлення повноти і правильності відображення в бухгалтерському обліку надходження запасів за їх каналами; підтвердження (спростування) доцільності вибору підприємством методу списання запасів на витрати підприємства; перевірка дотримання встановлених нормативів використання запасів на виробництво; дослідження правильності і повноти відображення в обліку господарських операцій з вибуття запасів за їх каналами.

Дуже важливим завданням аудиту виробничих запасів є встановлення, чи дотримується підприємство тих методів, принципів та процедур щодо даного виду активів, які обрані ним та прописані в наказі про облікову політику.

Облікова політика залежно від вибору методів оцінки активів та зобов'язань може вплинути на фінансовий результат діяльності підприємства. Прикладом цього впливу є застосування різних методів амортизації основних засобів, оцінки виробничих запасів, застосування різних баз розподілу загальновиробничих витрат, методів калькулювання собівартості продукції.

Тому, розглянемо можливий перелік аудиторських процедур виробничих запасів: звірка залишків виробничих запасів за даними головної книги з залишками в облікових регістрах; перевірка наявності договорів про повну матеріальну відповідальність; перевірка дотримання строків, порядку, документального оформлення та відображення в обліку результатів проведення інвентаризації виробничих запасів; зустрічна перевірка даних договору, документів на оплату, прибуткових накладних, інших супровідних документів з даними відображеними у аналітичному та бухгалтерському обліку; перевірка відповідності прибуткових та видаткових накладних записам в журналі реєстрації; перевірка формування первісної вартості товарно-матеріальних цінностей при надходженні; перевірка невідфактурованих поставок на предмет оприбуткування та відпуск товарно-матеріальних цінностей у виробництво; перевірка своєчасності оприбуткування запасів; перевірка документального оформлення та відображення в обліку результатів переоцінки товарно-матеріальних цінностей; перевірка документального оформлення товарно-матеріальних цінностей, які знаходяться на відповідному зберіганні; перевірка документального оформлення запасів, які знаходяться в дорозі; перевірка документального оформлення, відображення в обліку та незмінності методу оцінки вибуття товарно-матеріальних цінностей; перевірка правомірності внесення змін в облікову політику з питань вибуття виробничих запасів.

Отже, аудит виробничих запасів повинен складатись з наступних етапів: на першому етапі аудиту виробничих запасів необхідно провести перевірку своєчасності, повноти проведення інвентаризації виробничих запасів і контролю виконання договорів з постачальниками й покупцями відповідних запасів; другий етап аудиту спрямовано на перевірку надходження виробничих запасів. Аудитор повинен перевірити своєчасність і правильність документального оформлення оприбуткування запасів первинними документами типової форми; третій етап спрямований на контроль вибуття виробничих запасів; четвертий етап спрямовано на підтвердження інформації про фактичні залишки виробничих запасів на складах підприємства; п'ятий етап спрямовано на проведення аналізу ефективності використання виробничих запасів на підприємстві. шостий етап аудиту запасів є є заключним та спрямований на складання та подання аудитором аудиторського звіту.

Отже, узагальнюючи все вище викладене, можна зробити висновок, що аудит виробничих запасів є важливою складовою перевірки на підприємстві. Тому, основне призначення аудиту виробничих запасів - допомога клієнту у визначенні основних недоліків, порушень та помилок в обліку виробничих запасів, можливість ліквідувати їх та запобігти подальшому виникненню, що призведе до покращення фінансового стану підприємства. Отже, правильна та раціональна організація і методика аудиту виробничих запасів допоможе аудитору досягти поставленої мети.

Література:

Скрипник М.І., Григоревська О.О., Радіонова Н.Й. Удосконалення організації і методики аудиту виробничих запасів на підприємстві. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2016 Вип. 2–3 (35). DOI: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/viewFile/91702/87601>

Мельнікова К.С. Напрями удосконалення методів і процедур аудиту виробничих запасів на прикладі макаронної фабрики. *Науково-практичний економічний журнал. Економічні студії*. Львів, 2014. №1(1). С. 13-18.

К.е.н. Булкот Г.В., магістр Духовська О.А.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Україна

ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ ВИДІВ ТА ФОРМ ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ

Інститут державного аудиту є достатньо новим для України, його впровадження та розвиток пов'язані, насамперед, з стрімким реформуванням системи державного фінансового контролю. Створення принципово нових органів державного контролю, наприклад, Державної аудиторської служби, покращенням законодавства, яке визначає регулювання такого виду аудиту, передбачає вирішення актуальних проблем, що стосуються теорії і практики. Однією з таких проблем, зокрема, є виокремлення видів державного аудиту.

На даний момент існує безліч підходів до класифікації видів державного аудиту. Розглядаючи такі підходи, слід зазначити, що державний аудит – це вид (або форма) контролю, який проводиться виключно державними органами та передбачає контроль суспільства за державою. Саме тому серед видів державного аудиту слід виділяти національний державний аудит та міжнародний державний аудит. Таку класифікацію видів аудиту підтверджує той факт, що головний орган, що здійснює аудит в Україні - Рахункова палата України у своїй діяльності бере участь у проведенні міжнародних паралельних або координованих аудитів з різноманітних напрямів, а також той факт, що такі вагомні проекти, як «Укриття» в Чорнобилі передбачають участь державних аудиторів багатьох європейських держав [3].

Національний аудит в свою чергу можна поділити на наступні види: зовнішній та внутрішній державний аудит. Саме такі види державного аудиту зазначені в Бюджетному кодексі України та інших нормативних актах, що мають стосунок до регулювання питань з державного аудиту.

Зовнішній державний аудит є незалежним державним аудитом, що проводиться Рахунковою палатою як вищим органом державного аудиту, а внутрішній аудит в свою чергу проводиться Державною аудиторською службою України [1].

Щодо міжнародного державного аудиту, то серед його видів слід виділити паралельний, спільний та узгоджений аудит. Паралельним вважається аудит, коли два або більше вищих органів державного аудиту проводять перевірки

за схожими програмами орієнтовно в один і той же час. Кожна сторона при цьому використовує свою власну незалежну групу аудиторів та інформує про результати виключно свої компетентні органи влади (як правило, законодавчі).

При спільному аудиті робота проводиться групою аудиторів, що складається зі спеціалістів вищих органів державного аудиту двох або декількох країн. Вони готують один загальний висновок, який публікується у кожній країні, що бере у цьому участь [3].

При узгодженому аудиті перевірка проводиться спільно, а звіти складаються усіма учасниками незалежно один від одного, або навпаки – проводиться паралельна перевірка і за її результатами складається загальний звіт. Переходячи до форм державного аудиту слід зазначити, що наразі не існує єдиної думки щодо їх класифікації. Багато науковців, досліджуючи питання класифікації форм та видів державного аудиту путають ці два поняття. Якщо узагальнити дослідження розглянутих науковців та Міжнародних стандартів фінансового аудиту INTOSAI, то можна виділити наступні форми державного аудиту: державний фінансовий аудит, аудит відповідності, аудит ефективності.

Державний фінансовий аудит спрямований на перевірку того, наскільки представлена фінансова інформація повно та достовірно відображена у фінансовій звітності організації на якій проводиться аудит та відповідає чинному законодавству. Здійснюється шляхом отримання достатніх та належних аудиторських доказів для висловлення аудитором думки про те, що фінансова звітність не містить суттєвих викривлень внаслідок шахрайства або помилок [2].

Аудит відповідності передбачає перевірку відповідності діяльності державного сектора і влади чинним законам і правилам. Ця форма державного аудиту може включати перевірку того, наскільки об'єкт контролю слідує правилам, законам, бюджетній резолюції, політиці, встановленим або погодженим умовам (таким, як умови договору або умови фінансування) тощо [3]. Аудит ефективності зосереджений на тому чи діють посередники, програми й організації відповідно до принципів економії та ефективності і чи існує можливість для поліпшення. Діяльність оцінюється за допомогою відповідних критеріїв і аналізуються інші проблеми. Метою є отримання відповідей на

ключові питання аудиту та забезпечення (надання) рекомендацій щодо їх поліпшення [2].

Отже, важливо відмітити, що можуть бути і інші підходи до класифікації форм і видів аудиту. Проте, подана класифікація якнайкраще узагальнює підходи розглянутих у ході дослідження науковців та відповідає чинному законодавству.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 07.10.2010 р. № 2456-VI. Дата оновлення: 11.10.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>. (дата звернення: 18.10.2018).
2. Лядова О. Ю. Класифікація державного аудиту як складової державного фінансового контролю. Економіка: реалії часу. 2015. №4(20). С. 27-32.
3. Слободяник Ю. Б. Види і форми державного аудиту. Бізнес-інформ. 2013. № 4. С. 351–356.
4. International Standards of Supreme Audit Institutions. URL: http://www.ada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/232351?cat_id=32836 (дата звернення: 18.10.2018).

К.е.н. Булкот Г.В., магістр Скляр А.С.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Україна

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Економічне зростання української економіки багато в чому залежить від ефективності функціонування суб'єктів господарювання. Велике увага при цьому звертається на основні засоби як головний компонент матеріально-технічної бази організації. Наразі питання, пов'язані з аудитом основних засобів є найбільш актуальними для власників та керівників у зв'язку з тим, що аудит основних засобів має значний вплив на контроль основних засобів і фінансовим станом підприємства.

Аудит - це перевірка функціонування суб'єкта господарювання, що проводиться незалежним фахівцем - аудитором, з метою вивчення достовірності фінансової звітності та висловлення незалежної думки щодо стану діяльності підприємства, а також надання об'єктивної інформації про стан і використання основних засобів зацікавленим користувачам. Для кращого розуміння змісту процесу аудиту основних засобів доцільно визначити мету основних засобів. Тому, автори пропонують власні визначення даного процесу, деякі спираються на національні та міжнародні стандарти аудиту. Отже, узагальнено такі основні думки авторів.

Бондаренко Н. М. визначає мету аудиту як встановлення достовірності бухгалтерських даних і звітності щодо наявності, стану й руху основних засобів, забезпечення їх збереження та ефективного використання [1]. На думку Радіонової Н. Й. мета аудиту основних засобів - підтвердження інформації щодо повноти, достовірності, законності та правильності відображення в обліку основних засобів, а також установити дотримання підприємством вимог П(С)БО 7 «Основні засоби» і Податкового кодексу України [2]. Канонова І. В. вважає, що мета аудиту основних засобів – це об'єктивний збір та оцінка свідчень про економічні події з основними засобами та надання результатів перевірки зацікавленим користувачам [3]. А Петрик О. А. стверджує, що метою аудиту

основних засобів є одержання належних і достатніх аудиторських доказів про те, що їх облік відповідає законодавчим і нормативним вимогам, а інформація про них у фінансовій і податковій звітності є достовірною в усіх суттєвих аспектах [4]. Таким чином, організація аудиту основних засобів – це цілісний, раціонально побудований процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про основні засоби та контролю за нею з метою забезпечення ефективності діяльності підприємства [5].

На практиці важливо розуміти, що вимагається від аудитора, який перевіряє основні засоби на певному підприємстві, на які аспекти обліку основних засобів слід звернути увагу, щоб виявити «слабкі місця» та попередити помилки та порушення, що внаслідок цього можуть відбутися в майбутній діяльності суб'єкта господарювання.

Тому, метою аудиту основних засобів є: перевірка правильності віднесення основних засобів до складу необоротних активів; встановлення правильності документального оформлення і своєчасного відображення в обліку операцій з основними засобами, їх надходження, внутрішнє переміщення і вибуття; перевірка правильності розрахунку, своєчасного відображення зносу основних засобів; перевірка доцільності проведення ремонту основних засобів, контроль за витратами на капітальний ремонт, за правильністю їх відображення; перевірка правильності відображення в обліку фінансових результатів від вибуття основних засобів; підтвердження законності і правильності відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з основними засобами.

Щоб сформулювати обґрунтовані висновки, аудитор має виконати ряд процедур аудиту основних засобів: перевірку записів або документів; перевірку матеріальних активів; спостереження; запит; підтвердження; перерахунок; повторне виконання; аналітичні процедури [6].

Таким чином, основні засоби суттєво впливають на діяльність суб'єкта господарювання в цілому. Правильне розуміння сутності аудиту, визначення мети та конкретизації встановлених завдань відповідно сприятимуть ефективному, повному та ретельному здійсненню аудиторської перевірки над станом наявності та ефективності використання основних засобів на підприємстві.

Література:

1. Бондаренко Н. М., Шачаніна Ю. К. Організація внутрішньогосподарського контролю використання основних засобів на вітчизняних підприємствах та шляхи його вдосконалення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Херсон, 2017. №23. С. 119–122.
2. Радіонова Н. Й., Бунда О. М. Удосконалення методології аудиту основних засобів. *Регіональна бізнес-економіка та управління*. 2015. № 3(47). С. 100-111.
3. Кононова І.В., Бакум А.О. Особливості обліку та аудиту основних засобів згідно з міжнародними стандартами. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Ужгород, 2016. № 6. С. 19–23.
4. Петрик О.А., Мариніч І.О. Аудит оцінки вартості основних засобів. *Економіка. Фінанси. Право*. 2015. № 4. С. 24–26.
5. Малахов В., Оніщенко І. Удосконалення організації обліку і аудиту основних засобів на підприємстві. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2016. № 1. С. 48-56.
6. Утенкова К. О. Аудит основних засобів підприємств АПВ в контексті вимог Міжнародних стандартів аудиту. *Облік і фінанси*. 2012. № 1. С. 100-103.

К.е.н. Булкот Г.В., студентка Рехман М.О.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Україна

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Розвиток економіки в Україні сприяє створенню нових підприємств та організацій. Низька ставка податків та зборів привертає увагу іноземних підприємців та інвесторів.

Тому, для їх залучення та комфорту в Україні було внесено зміни до П(С)БО та створено НП(С)БО наказом Мінфіну в 2013 році та названо НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Національним положенням (стандартом) визначаються мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів та вводяться нові форми фінансової звітності, які максимально наближені до МСФЗ.

Фінансова звітність є структурованим відображенням фінансового стану та фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання. Метою фінансової звітності є надання інформації про фінансовий стан. Фінансова звітність надає таку інформацію про суб'єкт господарювання: а) активи; б) зобов'язання; в) власний капітал; г) дохід та витрати, у тому числі прибутки та збитки; г) внески та виплати власникам, які діють згідно з їхніми повноваженнями власників; д) грошові потоки.

Згідно НП(С)БО 1 подається така фінансова звітність: Баланс (Звіт про фінансовий стан); Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупні доходи); Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом або непрямим методом); Звіт про власний капітал; Примітки до фінансової звітності.

Підприємства зобов'язані подавати фінансову звітність органам, до сфери управління яких вони належать, трудовим колективам на їх вимогу, власникам (засновникам) відповідно до установчих документів. Органам державної влади та іншим користувачам фінансова звітність подається відповідно до законодавства.

Проблематика складання фінансової звітності полягає в тому що в Україні, немає єдиних стандартів до подання фінансової звітності. Тобто підприємство може подавати звітність згідно НП(С)БО, МСБО та при першому поданні за МСФЗ. Але є перелік підприємств яким необхідно подавати свою звітність згідно МСБО та МСФЗ, це: підприємства, що становлять суспільний інтерес; публічні акціонерні товариства; підприємства, які здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення; підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України.

Підприємства, складають і подають фінансову звітність органам державної влади та іншим користувачам на їх вимогу, на основі таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами в єдиному електронному форматі, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку.

Підприємства, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами, зобов'язані забезпечити ведення бухгалтерського обліку відповідно до облікової політики за міжнародними стандартами після подання першої фінансової звітності за міжнародними стандартами, що визнається такою у порядку, визначеному міжнародними стандартами.

Таким чином підприємства, які можуть зацікавити потенційного іноземного інвестора, залишаються без можливості того, що переглянувши їх звітність, яка є гласною і зберігається на сайті підприємства, інвестор зацікавиться ним.

Другою проблемою є те що малі та мікро підприємства, а також фізичні особи підприємці подають свою звітність в письмовій формі в відділеннях Державної фіскальної служби. Тобто втрачається один із найважливіших ресурсів – час.

Навіть подолання даної проблеми вже спростить подання звітності, зробить її більш зручною. Зменшить кількість людей які зайняті в прийманні та перевірці звітності. Тому що подана звітність, з печаткою єдиного цифрового підпису вже є законною та вірною.

Отже, при складанні фінансової звітності на практиці залишається багато суттєвих проблем, без вирішення яких фінансові звіти й надалі не будуть відображати реальне фінансове становище та фінансові результати підприємств України.

Література:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене Міністерством фінансів України від 07.02.2013 р. №73. Дата оновлення: 03.08.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 17.11.2018).

2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. «996-XIV». Дата оновлення: 16.11.2018. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 17.11.2018).

3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/ru/929_013 (дата звернення: 17.11.2018).

4. Міжнародний стандарт фінансової звітності 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/ru/929_004 (дата звернення: 17.11.2018).

К.е.н. Булкот Г.В., магістр Сенюта І.В.

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима
Гетьмана», Україна*

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

В умовах нестабільної ринкової ситуації та кризових явищ на фінансовому ринку, чим більше власний капітал, тим вища конкурентоспроможність підприємства та надійніше його фінансове становище.

Тому, аудит власного капіталу є одним з найважливіших розділів проведення аудиту, оскільки власний капітал є гарантією стабільної діяльності підприємства, і від правильності ведення його обліку значним чином відображаються майнові відносини власників.

Власний капітал є основою для початку і продовження господарської діяльності підприємства, одним із найістотніших показників, який характеризує фінансовий стан підприємства.

Власний капітал показує частину майна підприємства, яка фінансується за рахунок коштів власників і власних засобів підприємства. Самою своєю суттю він є не тільки основою для створення підприємства, а й стабільністю і продовженням його господарської діяльності.

Сума власного капіталу являє собою загальну вартість засобів, отриманих від засновників у різній формі, з повною передачею права власності на ці засоби підприємству або залишених засновниками на підприємстві, отриманих в процесі діяльності підприємства (як в результаті власної діяльності, так і безоплатно отриманих).

На величину власного капіталу впливають: інвестиції, які збільшують активи за рахунок додаткових коштів власника підприємства; вилучення коштів власниками підприємства, що зменшує активи підприємства; доходи, які призводять до зростання власного капіталу; витрати, які зменшують величину власного капіталу.

Місце власного капіталу в господарській діяльності підприємства: капітал є основним фактором виробництва, базою створення та подальшого розвитку

підприємства; розмір капіталу та його динаміка характеризують рівень ефективності господарської діяльності підприємства; капітал підприємства – це грошові, матеріальні, нематеріальні та людські ресурси; капітал характеризує фінансові ресурси підприємства для здійснення господарської діяльності; капітал – вартість, що приносить дохід; капітал є головним джерелом формування добробуту його власників як у поточному, так і в перспективному періоді.

Мета аудиту власного капіталу – встановити достовірність первинних даних відносно формування та використання власного капіталу, повноти та своєчасності відображення інформації в первинних та зведених документах, облікових регістрах, правильність ведення обліку власного капіталу відповідно до установчих документів та облікової політики, достовірність відображення стану власного капіталу у звітності підприємства.

Основними завданнями аудиту власного капіталу є: перевірка достовірності відображення показників щодо власного капіталу в обліку та звітності, встановлення законності й правильності їх формування та цілеспрямованого використання; перевірка наявності затверджених кошторисів та дотримання законності використання коштів цільового фінансування і надходжень; встановлення обґрунтованості операцій з формування прибутків і збитків, їх використання і розподілу; встановлення повноти формування статутного капіталу, відповідності фактичних внесків учасників умовам установчих документів, дотримання строків внесення часток до статутного капіталу; перевірка стабільності величини статутного капіталу, його відповідності розміру, визначеному установчими документами.

Методика аудиту власного капіталу враховує особливості його формування і включає в себе такі складові: перевірка установчих документів, ідентифікація суб'єкта, підтвердження легітимності зареєстрованого (пайового) капіталу, методи оцінки часток засновників, організаційно-правову форму підприємства, види додаткового капіталу та період створення господарюючого суб'єкта, достовірність обліку та відповідність його встановленим методологічним засадам.

Щодо розгляду власного капіталу через призму Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, то спеціального МСФЗ (Міжнародні стандарти фінансової звітності), присвяченого питанням обліку та звітності при операціях

з власним капіталом, немає, але деякі питання з цієї тематики розглядаються у тлумаченнях, випущених Комітетом з тлумачень Міжнародної фінансової звітності – КТМФЗ 17 «Виплати негрошових активів власникам». Однак є певні схожі риси Міжнародних та вітчизняних стандартів обліку. Наприклад, відображення «Власного капіталу» в системі Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і системі бухгалтерського обліку України співпадає (власний капітал в балансі поділяється на окремі складові, визначається як залишок активів після вирахування всіх зобов'язань), а ось відображаючи «Вкладений капітал» у системі Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку у балансі наводиться інформація про вид, номінальну вартість, кількість випущених акцій, а, відповідно до системи бухгалтерського обліку України, такі данні в балансі не наводяться.

Література:

1. Одношевна О. О. Концепт удосконалення обліку і аудиту власного капіталу підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Херсон, 2015. № 13. С. 154–157.

К.е.н. Булкот Г.В., студентка Височіна І.О.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Україна

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Функціонування підприємств в умовах ринку передбачає безперервний рух грошових коштів, тому їх слід розглянути як важливий ресурс та результат діяльності підприємств.

Операції щодо ведення контролю грошових коштів та розрахунків підлягають найбільшим змінам через орієнтацію національних стандартів бухгалтерського обліку на положення Міжнародних стандартів фінансової звітності, нестабільністю законодавства та розвитком зорієнтованої на міжнародне співробітництво економіки.

За міжнародними стандартами до грошових коштів належать: готівка в касі; монети, банкноти; валюта і депозити до запитання; поточні та депозитні рахунки в банках.

Згідно НП(С)БО 1 грошовими коштами вважається готівка, кошти на рахунках в банках і депозити до запитання. Готівка – це готівкова валюта України і готівкова іноземна валюта у вигляді банкнот і монет, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної держави, банкноти та монети, вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обміну на грошові знаки, які перебувають в обігу (крім монет, що належать до банківських металів) і дорожні чеки.

Рух грошових коштів - надходженні і вибуття грошових коштів у розрізі видів діяльності. Гроші на банківських рахунках, обмежені для поточного використання протягом терміну, що перевищує один рік не належать до грошових коштів, адже їх відображають у складі необоротних активів підприємства, як і інші фінансові інвестиції.

Контроль – це процес, який забезпечує досягнення цілей організації. Його завданням є розкриття притаманними йому методами і прийомами певної ділянки ланцюжку причинно-наслідкових зв'язків, тобто розширення якісної

характеристики явищ, господарської ситуації з використанням позаоблікової, разової інформації.

При застосуванні новітньої системи контролю на ділянці обліку наявності і руху грошових коштів та їх еквівалентів, завдання контролю розширюються. Тобто контролер не звільняється від виконання рутинних процедур, що притаманні традиційному контролю.

Метою контролю операцій з коштами, іншими активами та стану розрахунків є встановлення достовірності даних про наявність та рух грошових коштів, повноти і своєчасності відображення інформації в зведених документах та облікових регістрах, правильності ведення обліку грошових коштів і розрахунків відповідно до прийнятої облікової політики, достовірності відображення залишків у звітності господарюючого суб'єкта.

Тому, основними завданнями контролю операцій з коштами, стану розрахунків та інших активів є: контроль стану збереження готівки в касі; вивчення законності і доцільності проведення операцій з грошовими коштами та грошовими документами, своєчасності і повноти оприбуткування та витрачання грошових коштів; контроль законності відкриття підприємством рахунків у банку, своєчасності одержання і обробки виписок банку по всіх відкритих рахунках; стану грошових коштів на рахунках на день проведення контролю за даними виписок банку і за балансом підприємства; виявлення напрямів використання коштів, що зберігаються на банківських рахунках, оцінка правильності проведення взаємозаліків з кредитною установою; перевірка наявності договорів та їх реєстрації у відповідних журналах; контроль правильності документального оформлення операцій з коштами, та іншими активами і відображення цих операцій в обліку і звітності; перевірка дотримання підприємством податкового законодавства по операціях, пов'язаних із рухом грошових коштів; оцінка стану внутрішнього контролю за рухом і збереженням грошових коштів та інших цінностей в касі; встановлення методу організації контролю; забезпечення порядку збереження чекових книжок, контроль за випискою чеків та отримання за ними грошей.

Також на сьогоднішній день практика показує, що основними найтипівішими помилками, які можна виявити під час контролю грошових коштів підприємства є: відсутність підписів у первинних касових документах; відсутність підтверджуючих документів для складання видаткових касових

ордерів; несвоєчасне звітування за підзвітними сумами; перевищення залишків готівки в касі; недотримання ліміту розрахунків готівкою між юридичними особами; арифметичні помилки під час підрахунку оборотів; несвоєчасне оприбуткування в касу отриманої з банку готівки; перерахування грошових коштів безготівковим шляхом без підтверджуючих первинних документів.

Отже, узагальнюючи все вищевикладене, можна зробити висновок, що на підприємствах потрібно запровадити контроль розрахунків на основі робочого плану рахунків та обов'язково посилити контроль за дотриманням порядку оформлення і ведення первинних документів щодо розрахунків.

Література:

1. Білуха М.Т. Курс аудиту: навч. посіб. Київ : КОО, 2016. 353 с.
2. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посіб. Київ : А.С.К., 2016. 510 с.
3. Понеділко О. В. Організація і контроль руху грошових потоків. *Економіка та держава*. 2011. № 11. С.56-57. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/11_2011/16.pdf

К.е.н. Булкот Г.В., студентка Дорош Л.О.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Україна

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Діяльність підприємства визначається безліччю складових, які впливають на його фінансовий стан та здатність бути конкурентоспроможним на ринку. Дебіторська заборгованість є однією з них і потребує постійного контролю та правильності відображення в обліку. Вона відображає платоспроможність підприємств, установ та організацій, а, отже, потребує детального розгляду задля уникнення небажаних фінансових проблем.

Станом на сьогодні не існує єдиного визначення поняття «дебіторська заборгованість». Такі нормативні документи як П(С)БО та МСФЗ розкривають сутність дебіторської заборгованості виходячи з їх основних положень, проте в кожному визначенні можна знайти спільні риси. Виходячи з цього можна стверджувати, що дебіторська заборгованість – це визначена сума заборгованості за товари (роботи, послуги), яку має на меті отримати підприємство, установа чи організація в майбутньому.

Здійснення оцінки поточної дебіторської заборгованості на вітчизняних та зарубіжних підприємствах має деякі розбіжності. В Україні дана оцінка здійснюється на дату виникнення та дату складання Звіту про фінансовий стан і відображається за первісною вартістю та чистою вартістю реалізації відповідно. У зарубіжних країнах оцінка дебіторської заборгованості проводиться на дату виникнення за сумою виставленого рахунку, на дату погашення з урахуванням наданої знижки та на дату складання Звіту про фінансовий стан за сумою, скоригованою на знижку.

Для коректності організації обліку та контролю за дебіторською заборгованістю важливо чітко розмежовувати види заборгованостей. За П(С)БО 10 дебіторська заборгованість поділяється за терміном погашення на потону та довгострокову; за ступенем впевненості погашення на сумнівну та безнадійну. Відповідно до МСФЗ 39 виділяють ініційовану та неініційовану

підприємством дебіторські заборгованості. Підприємство може самостійно обрати ознаку класифікації, яка б більш точно відповідала характеру діяльності. У наукових публікаціях також можна зустріти поділ дебіторської заборгованості на бездоганну та реальну або ж допустиму та невиправдану.

Управління дебіторською заборгованістю включає її поділ на безнадійну та сумнівну. Чітке розмежування заборгованості на безнадійну та сумнівну дає змогу правильно розрахувати резерв сумнівних боргів, а відповідно збільшить ліквідність активів підприємства та покращить фінансовий стан. У вітчизняних стандартах чітко прописано визначення величини резерву сумнівних боргів, на відміну від міжнародних.

Важливим є питання відображення дебіторської заборгованості у фінансовій звітності. Тут також є відмінності у вітчизняній та міжнародній практиці. Відповідно до П(С)БО 10 дебіторську заборгованість показують за чистою реалізаційною вартістю, в той же час як у міжнародних стандартах відображення даної заборгованості є не обов'язковим, окрім резерву сумнівної заборгованості, який повинен відображатись в Звіті про фінансовий стан.

В процесі своєї діяльності підприємство стикається з рядом проблем, пов'язаних з дебіторською заборгованістю. Вони викликані тим, що підприємства, установи та організації не провели або ж провели неналежним чином оцінку платоспроможності покупців та доцільність комерційного кредитування, існує прострочена дебіторська заборгованість, не має інформації про терміни погашення такої заборгованості покупцями, а також наявністю недостатньо кваліфікованих менеджерів

Контроль має на меті документальну перевірку наявності та стану дебіторської заборгованості на підприємстві, установі чи організації. Вона є найбільш поширеною формою економічного контролю. Завданнями контролю є: перевірка наявності та правильності первинних документів щодо дебіторської заборгованості, правильності розрахунків та класифікації, а також оцінка стану дебіторської заборгованості.

Отже, з метою постійного контролю за оптимальною величиною дебіторської заборгованості, проведенням обліково-аналітичних процедур та правильному тлумаченні користувачами фінансової звітності на підприємствах, установах та організаціях повинна бути створена політика управління

дебіторською заборгованістю або ж служба, яка буде здійснювати постійний аналіз та контроль за дебіторською заборгованістю.

Література:

1. Олійник С. О. Особливості організації аудиту дебіторської заборгованості на підприємстві. *Міжнародний науковий журнал. Науковий огляд*. Київ, 2018. №6(49). С. 6-13.
2. Касапова І. С. Порівняльна характеристика обліку дебіторської заборгованості згідно П(С)БО та МСФЗ. *Науковий журнал. Молодий вчений*. Херсон, 2018. №5(57). С. 288-291.
3. Олійник С. О. Шляхи удосконалення обліку дебіторської заборгованості. *Міжнародний науковий журнал. Науковий огляд*. Київ, 2018. №5(48). С. 32-40.

Ekonomia przemysłu

Яблонська Н.В.

*к.е.н., доцент кафедри економіки промисловості
Одеської національної академії харчових технологій*

Радіонова А. К.

*Студентка групи ЕМ-381
Одеської національної академії харчових технологій*

ШЛЯХИ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИНОГРАДСТВА ТА ВИНОРОБСТВА В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО СВІТОВОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ

Виноробство – національна галузь з великими потенційними можливостями, історичними традиціями, значним кадровим, технологічним та науковим потенціалом. Сьогодні, виноробна галузь переживає найскладніший період за всю історію й потребує виваженої та системної політики управління.

Негативні зміни у виноробній промисловості, зниження рівня конкурентоспроможності свідчать про необхідність вирішення галузевих проблем.

Аналіз ринку виноградного вина в Україні з 2007 по 2010 рік характеризується позитивною динамікою та зростанням обсягів. Однак з 2011 по 2014 рік дана тенденція змінилася скороченням обсягів виробництва, що пов'язано з особливостями соціально-економічного розвитку країни. На перший погляд падіння виробництва вина в Україні може здатися частиною загальносвітових тенденцій. В 2012 році світовий ринок виробництва вина скоротився на 6%. [1, с. 26] В деяких країнах, таких як Франція, виноробство досягнуло історичного мінімуму 1970-х років [2, с. 52].

В період 2014-2016 рр. збільшується обсяг виробництва виноградного вина близько на 10% щорічно. Виробництво вина в Україні за 2016 рік збільшилося і склало 1,2 млн гектолітрів в порівнянні з 0,9 млн гектолітрів в 2015 році. За останні десять років обсяг виробництва вина в Україні скоротився в два рази. Скасування ліцензії на оптову торгівлю вином для дрібних виноробів і навіть щадне підвищення акцизів в 2017 році поки не врятують галузь від кризи

Після втрати Криму країна позбулася кількох виноробних компаній, а самі виробники – виноградників. Деякі компанії переїхали на материкову Україну і продовжують працювати, однак надолужити втрати виробництва найближчим часом навряд чи вдасться. Скорочуються і площі під виноградниками. Загалом, об'єми скорочення насаджень випереджають обсяги закладки нових виноградників.

Незважаючи на то, що при скороченні площ виноградних насаджень підвищується збільшення врожайності за рахунок введення в експлуатацію більш продуктивних сортів винограду, потреби у виноматеріалах задоволені не повністю і тому виноробні підприємства змушені імпортувати виноматеріали[3].

Україна має достатній потенціал для розвитку галузі і виробництва якісної продукції. Але виноробна промисловість має значну кількість проблем, що заважають її ефективному розвитку та функціонуванню.

Сучасні проблеми виноробної промисловості доцільно класифікувати за наступними групами:

Проблеми сировинного напрямку, що включають скорочення площ виноградників, старіння виноградних насаджень, низький рівень врожайності виноградників тощо. Особливістю галузі виноградарства є порівняно тривалий цикл виробництва. Виноградарству і виноробству потрібні інвестиції на тривалий час і віддача за ресурсами тут можлива мінімум на восьмий-дев'ятий рік якщо дотримуватися класичних теруарних технологій з закладкою нових виноградників.

Проблеми організаційно-економічного напрямку, що включають низьку культуру споживання винної продукції, недостатнє державне фінансування, скорочення обсягів державних дотацій, недосконалість нормативно-правової бази тощо.

Проблеми техніко-технологічного напрямку, що включають недостатнє забезпечення виноградників засобами захисту та здобрення, засобами механізації обробки, застарілі технології виробництва, неповне використання потужностей виноробних підприємств тощо.

Експортно-імпортні проблеми, що включають низький рівень експорту продукції, значні обсяги імпорту виноматеріалів та винопродукції тощо.

Проблеми, пов'язані з політичним станом в Україні. А саме – виноробна промисловість України випробовується труднощами. Ситуація ще погіршилась з окупацією Криму, де розташовувалася четверта частина виноградників України.

Для вирішення вищенаведених проблем необхідно:

проводити щорічну закладку нових виноградників необхідних сортів для задоволення потреб вітчизняних виробників у виноматеріалах.

впроваджувати в практичну діяльність господарств стандарти та вимоги згідно регламентів ЄС задля підвищення якості винної продукції, скорочення імпорту та насиченням внутрішнього ринку вітчизняною продукцією.

збільшувати закладку тих сортів винограду, що є стійкими до кліматичних змін та мають більшу врожайність.

максимізація обсягів експорту продукції виноробної промисловості.

впровадження спеціальних державних програм для забезпечення та збереження кращих сортів винограду.

Реалізація даних заходів дозволить підвищити конкурентоспроможність вітчизняної галузі, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку, а також створити умови для ефективного розвитку виноробства.

Список використаної літератури:

1. Гончарук А.Г., Аслаханов І.А. Управління ефективністю діяльності підприємств виноробної галузі// Журнал «Економіка харчової промисловості». – 2014. – №1(21). – С. 25-29.
2. Ткаченко О.Б., Волошина Т.Н., Тринкаль О.В. Изучение конъюнктуры рынка производства виноградных вин в Украине// Журнал «Економіка харчової промисловості».–2013.– №3(19). – С. 49-54.
3. Державний комітет статистики. – 2016р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Закон України «Про збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства», №587 від 09.04.1999р.

CONTENTS

EKONOMICZNE NAUKI

Ekonomia przedsiębiorstwa

Темирова Ж.Ж. ПРОБЛЕМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ОТЕЧЕСТВЕННОГО РЫНКА ПРОДОВОЛЬСТВЕННЫХ ТОВАРОВ 3

Ryzhakov D.A., Loktionova Y.F., Koval T.S. DIAGNOSTICS OF TRENDS AND RISK FACTORS OF THE EXECUTING ENTERPRISE IN THE ASSESSMENT OF VALUE IDENTIFICATION: PROBLEM STATEMENT, FORMALIZATION MODELS AND SOFTWARE PRODUCTS 7

Новосельцева А.І. УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦТВА ... 9

Logistyka

Борисевич Є.Г., Бабенко А. П. РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЛОГІСТИКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА 12

Regionalna gospodarka

Утегенова К.А. Куанышева Г.С. КӘСІПКЕРЛІК ҚЫЗМЕТТІҢ АЙМАҚТЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ ЖӘНЕ МҮМКІНДІКТЕРІ 15

Залесский Б.Л. БЕЛАРУСЬ - ФРАНЦИЯ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ КОМПОНЕНТ 18

Мухамбетова Л.К., Нургалиева Ж.Е. РЕГИОНЫ КАЗАХСТАНА: ОСОБЕННОСТИ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ 21

Ekonomiczna teoria

Губін К. Г. КОРУПЦІЙНА РЕНТА ЯК ФАКТОР ДЕФОРМАЦІЇ СФЕРИ БІЗНЕС-КОНСАЛТИНГУ В УКРАЇНІ 27

Państwowa regulacja gospodarki

Malukhina O.M., Ivakhnenko I.S., Ruchinskaya J.N. THE THEORETICAL BASIS OF THE USE OF INFORMATION TECHNOLOGIES FOR ADAPTIVE MANAGEMENT OF PROJECTS AND PROGRAMS OF THE STRATEGIC DEVELOPMENT OF COMPLEX ECONOMIC SYSTEMS 32

Шадиева Айгуль, Абдрманова Гулжамал МЕМЛЕКЕТТІК ИНВЕСТИЦИЯЛАР ЖҮЙЕСІН ЖЕҢІЛДЕТУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ 34

Finansowe stosunki

Ким Н.Р., Кулакаева И.Ж. СПОНТАННОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ И ФАКТОРИНГ, КАК МЕТОД УПРАВЛЕНИЯ ОБОРОТНЫМИ СРЕДСТВАМИ 38

Veronika Shtokolova COMMON PROBLEMS OF SMALL BUSINESS AND THEIR SOLUTIONS 41

Абдурахманов Р.Р. ПЕНСИОННЫЙ ФОНД И ЗАКЯТ. 41

Zarządzanie pracą

Капченко Р. Л., Капченко Л.Н. ФОРМИРОВАНИЕ РАБОЧИХ КАДРОВ: СТРУКТУРНО-СИНЕРГЕТИЧЕСКИЙ ПОДХОД ИССЛЕДОВАНИЯ 49

Ewidencja i audyt

Аппакова Г.Н., Казбекова Ж.Ш. УЧЕТ ЗАТРАТ НА ПРОИЗВОДСТВО ТУРИСТСКОГО ПРОДУКТА И СТРАХОВЫХ ПОЛИСОВ ТУРИСТОВ 52

Булкот Г.В., Волобой Ю.О. ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ, УСТАНОВАХ, ОРГАНІЗАЦІЯХ УКРАЇНИ	57
Булкот Г.В., Максимкіна М.О. ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ.....	60
Булкот Г.В., Сметанюк Д.В. ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ЗАПАСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ, УСТАНОВАХ, ОРГАНІЗАЦІЯХ УКРАЇНИ	63
Булкот Г.В., Духовська О.А. ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАЦІЇ ВИДІВ ТА ФОРМ ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ	66
Булкот Г.В., Скляр А.С. ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ	69
Булкот Г.В., Рехман М.О. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ.....	72
Булкот Г.В., Сенюта І.В. ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ	75
Булкот Г.В., Височіна І.О. ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ	78
Булкот Г.В., Дорош Л.О. ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ	81
Ekonomia przemysłu	
Яблонська Н., Радионова А. ШЛЯХИ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІНОГРАДСТВА ТА ВІНОРОБСТВА В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО СВІТОВОГО ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ.....	84
CONTENTS.....	87

242176	*244068*
242920	*244107*
244374	*244187*
243350	*244188*
241817	*244231*
244154	*244232*
244183	*244234*
244108	*244261*
242932	*244236*
243228	
243111	
244337	
244338	
243784	
243470	
244067	